

VARSAINAIS-SUOMEN
MAAKUNTA
ENNUSTE

VUODELLE
2012

Varsinais-Suomen Osuuspankit

Varsinais-Suomen Yrittäjät

Pk-yrittäjien suhdanneodotukset muuttuneet viime vuotta varovaisemmiksi

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen tuloksissa on tänä vuonna nähtävissä laskua viime vuoteen: pienet ja keskisuuret yritykset ovat selkeästi varovaisempia alkaneen vuoden 2012 talousodotuksissaan viime vuoteen verrattuna. Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen keräämät tiedot lähes tuhannelta yrittäjältä kertovat, että talousodotukset ovat astetta heikompia kuin vuotta aikaisemmin.

Varsinaissuomalaisen yrittäjien viime vuonna nähty selkeä toiveikkuus on nyt kääntynyt varovaisuudeksi. Kasvuluvut ovat taittuneet ja kaikki mittarit – liikevaihto, henkilökunnan määrä, kannattavuus ja investoinnit – ovat laskussa. Siitäkin huolimatta talousodotuksissa näkyy vielä jonkinasteinen toiveikkuus. Viime vuoden positiivisiin näkymiin verrattuna odotukset ovat kuitenkin heikentyneet, mutta edelleen varsinaissuomalaisen yritysten odotukset ovat astetta paremmat kuin vuosien 2009–10 suhdanneodotukset olivat.

Liikevaihdon kasvuun uskoo edelleen 42 prosenttia yrityksistä (viime vuonna 51 %) ja 43 prosenttia yrityksistä uskoo liikevaihdon pysyvän vähintään ennallaan tänä vuonna (38 % viime vuonna). Liikevaihdon laskua pelkää joka seitsemäs yrittäjä, kun viime vuonna näin arvioi joka kymmenes yrittäjä.

Kannattavuusarvioissaan yrittäjät ovat tulleet hieman reippaammin alaspäin viimevuotisista odotuksistaan. Varsinais-Suomen pk-yrityksistä 34 prosenttia arvioi kannattavuutensa kasvavan tänä vuonna, kun viime vuonna kannattavuuden kasvuun uskoi peräti 43 prosenttia yrittäjistä. Kuitenkin lähes puolet vastanneista (48 %) odottaa kannattavuutensa säilyvän ennallaan. Kannattavuuden heikkenemistä ennakoivat jo lähes viidennes vastaajista (18 %), kun viime vuonna vastaajista vain joka kymmenes arvioi yrityksensä kannattavuuden heikkenevän.

Henkilökunnan määrää arvioitaessa luvut ovat pitkälle viimevuotisen kaltaiset ja 15 prosenttia yrityksistä uskoo lisäävänsä henkilökunnan määrää (laskua kaksi prosenttiyksikköä) ja 7 prosenttia vähentävänsä henkilökuntaa (lisäystä kaksi prosenttiyksikköä). Sekä tänä että viime vuonna 77 prosenttia yrityksistä arvioi henkilökuntansa määrän pysyvän ennallaan.

Vähintään yhden uuden työpaikan luomiseen tänä vuonna uskoo 31 prosenttia kyselyyn vastanneista pk-yrityksistä, kun vastaajista 37 prosenttia ilmoitti luoneensa viime vuonna vähintään yhden uuden työpaikan. Vastausvaihtoehtojen vähimmäis- ja enimmäismäärän perusteella laskettuna, kysymykseen vastanneet pk-yrittäjät olivat perustaneet viime vuonna noin 700–1 200 uutta työpaikkaa ja tänä vuonna arvioidaan syntyvän noin 600–1000 uutta työpaikka.

Investointisuunnitelmissaan varsinaissuomalaiset pk-yritykset ovat jälleen tulleet aiempaa varovaisemmiksi, sillä 19 prosenttia ilmoitti lisäävänsä investointejaan tänä vuonna (22 % viime vuonna). Tämän vuoden arvio on kolmanneksi heikoin koko sinä aikana, kun asiaa on selvitetty Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa vuodesta 1995 lähtien. Tätä alemmaksi investointiodotukset on arvioitu ainoastaan vuosien 2008 ja 2009 Maakuntaennusteissa. Investointisuunnitelmien saldoluku on kuitenkin edelleen positiivinen, kun se huonoimmillaan on ollut -5 vuonna 2009.

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen kyselyn tuloksia verrattiin aiempaan tapaan viiden eri seutukunnan välillä. Parhaimmat odotukset ovat viimevuotiseen tapaan Loimaan seudulla. Loimaan seudulla lähes puolet (49 %) yrityksistä odottaa edelleen liikevaihtonsa kasvavan tänä vuonna. Viime vuonna ennätyksellistä liikevaihdon kasvua ennakoineet Loimaan seudun yrittäjät ovat tänä vuonna tulleet liikevaihdon kasvuodotuksissaan vain neljä prosenttiyksikköä alaspäin. Kannattavuusodotuksissa pudotusta on Loimaan seudulla enemmän, sillä enää 35 prosenttia yrittäjistä uskoo kannattavuutensa paranevan, kun viime vuonna sitä odotti 46 prosenttia yrittäjistä.

Loimaan seudun jälkeen parhaimmat kasvuodotukset ovat Vakka-Suomessa ja Turun seudulla. Molemmissa seutukunnissa liikevaihdon kasvua ennakoivat 42 prosenttia yrittäjistä. Myös Turunmaalla 42 prosenttia yrittäjistä uskoo liikevaihtonsa kasvavan, joskin siellä liikevaihdon laskua ennakoivat vain Vakka-Suomea ja Turun seutua enemmän.

Näyttää siltä, että lähes kaikissa seutukunnissa kasvuodotukset ovat joko heikentyneet tai pysyneet lähes ennallaan viime vuoteen verrattuna. Poikkeuksen tekevät vakka-suomalaiset yrittäjät investointiaikeissaan, sillä 22 prosenttia arvioi investointiensa kasvavan (19 % viime vuonna) ja viime vuoden investointiaikeiden ainoa negatiivinen saldoluku on kääntynyt reilusti positiiviseksi (7) ja se on tänä vuonna korkein koko maakunnassa.

Toimialojen välisessä vertailussa suurinta liikevaihdon kasvua odotetaan tälle vuodelle kaupan alalla, jossa

46 prosenttia yrityksistä odottaa liikevaihtonsa kasvavan. Myös kannattavuuden kasvuodotuksissa kauppa pitää kärkisijaa, sillä parempaa tulosta odottaa 38 prosenttia yrittäjistä. Molemmissa odotuksissa ollaan tultu kuitenkin reippaasti alaspäin: liikevaihto-odotuksissa 10 prosenttiyksikköä ja kannattavuusodotuksissa 11 prosenttiyksikköä. Kaupan alalla myös liikevaihdon ja kannattavuuden laskuun uskovien osuudet ovat nousseet tuntuvasti viime vuodesta.

Henkilökunnan määrän osalta suurimpaan kasvuun uskoo teollisuus, jossa 22 prosenttia arvioi henkilökuntansa määrän kasvavan. Tosin myös 15 prosenttia alan yrittäjistä ilmoitti vähentävänsä henkilökunnan määrää. Optimistisin tilanne on palvelualalla, jossa henkilökunnan kasvuun uskoo edelleen 17 prosenttia eli yhtä suuri osuus yrittäjistä kuin vuotta aiemmin. Samalla vain neljä prosenttia palvelualan yrittäjistä arvioi joutuvansa vähentämään henkilöstöä. Investointiaikeissa eniten laskua on teollisuudessa (12 prosenttiyksikköä) viime vuoteen verrattuna.

Eniten liikevaihdon kasvuodotukset ovat laskeneet viime vuoteen verrattuna kuljetus- ja tietoliikennealalla sekä teollisuudessa (17 prosenttiyksikköä). Vähiten laskua liikevaihto-odotuksissa on palvelualalla (6 prosenttiyksikköä). Kannattavuuden laskua ennakoitaan eniten teollisuudessa (19 prosenttiyksikköä).

Investointiaikeissa saldoluvut ovat painuneet miinukselle palveluja ja rakentamista lukuun ottamatta.

Kaikilla toimialoilla näkymät ovat yleiseen talouskehitykseen verrattuna yllättävänkin positiiviset, mutta kuitenkin selvästi viimevuotista huonommat. Suhdanneodotuksissa

**VARSINAIS-SUOMEN
MAAKUNTA
ENNUSTE**

**Yhteistyössä
Varsinais-Suomen Yrittäjät ry ja
Varsinais-Suomen osuuspankit**

Toimitus: Eurofacts Oy

nähtävissä on myös kahtiajakaisuutta viimevuotista enemmän, kun osalla yrittäjistä odotukset tulevasta vuodesta ovat hyvin positiiviset samalla, kun laskua ennakoivien osuus on kasvanut viime vuodesta.

I.2.Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen taustaa

Varsinais-Suomen Yrittäjät on vuodesta 1993 lähtien kartoittanut jäsenkuntansa arvioita seuraavan vuoden suhdanneodotuksista. Syksyllä 1999 yrittäjien yhteistyökumppanina aloittivat varsinaissuomalaiset osuuspankit. Maakunnan merkittävimmän yrittäjäpankin osallistumisen myötä kyselyä kehitettiin ja monipuolistettiin. Osuuspankit ovat tuoneet Maakuntaennusteen laatimiseen muun muassa rahoituskysymysten asiantuntemuksen. Tämänkertainen ennuste on jo 13. osuuspankkien ja yrittäjäjärjestön yhteistyönä syntynyt raportti.

Varsinais-Suomen Maakuntaennuste laaditaan vuosittain niin, että tulokset voidaan esitellä mahdollisimman tuoreena heti tammikuun alussa. Kyselylomake sisältää vuosittain toistuvien vakiokysymysten lisäksi vaihtuvia, yrittäjille ajankohtaisia joko valtakunnallisesti tai paikallisesti mielenkiintoisia aiheita. Kysely tehtiin tällä kertaa 1.11.–15.11.2011 Internet-kyselynä.

Vuonna 2003 ennusteeseen liitettiin mukaan yritysten arviot omasta sijaintikunnastaan. Tällä kertaa yrittäjien kuntanäkemyksiä kysyttiin jo kymmenettä kertaa. Rahoitusosassa tiedusteltiin yrityksen ensisijaisesti käyttämää vahinkovakuutusyhtiötä nyt viidettä vuotta peräkkäin.

Tämän vuoden vaihtuvat kysymykset käsitelivät Euroopan yhtenäiseen euromaksualueeseen SEPAan siirtymisen vaikutuksista yrityksille, talouden epävarmuuden vaikutuksia yrityksen rahoitukseen, yrittäjien näkemyksiä kuntaliitoksista, tärkeimmistä kuntavaaliteemoista sekä Kataisen I hallituksen toiminnasta. Osa näistä tuloksista julkaistaan 10.1.2012 tässä raportissa ja osa 23.1.2012 Osuuspankkien ja Yrittäjien järjestämässä Varsinais-Suomi Kasvuun 2012 -seminaarissa.

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen toteuttamissuunnitelman on laatinut alun perin Turun kauppakorkeakoulun PK-Instituutti. Käytännön tutkimustyöstä, suunnittelusta, ennusteen toimittamisesta ja viestinnästä vastaa Varsinais-Suomen Yrittäjien ja Varsinais-Suomen Osuuspankkien kumppanina Eurofacts Oy.

I.3. Tutkimuksen pohjana lähes tuhat vastausta

Kutsu Varsinais-Suomen Maakuntaennuste 2012 -kyselyyn lähetettiin sähköpostilla Varsinais-Suomen Yrittäjien niille 7 080 jäsenelle, jotka ovat antaneet sähköpostiosoitteensa. Kysely toteutettiin Internet-kyselynä. Vastaukset saatiin 984 yrittäjältä eli 14 prosenttia kyselyn saaneista vastasi kyselyyn.

Yrittäjien aktiivinen osallistuminen tutkimukseen tekee kyselyn tulokset erittäin luotettaviksi. Vastausten pohjalta laadittu Varsinais-Suomen Maakuntaennuste on maamme kattavin ja luotettavin alueellinen suhdannebarometri.

Maakuntaennustetta varten vastaajayritykset on jaettu EU:n määrittelemään viiteen eri kokoluokkaan. Näitä ovat yksinyrittäjät, erittäin pienet yritykset (2–9 työntekijää), pienet yritykset (10–49 työntekijää), keskikokoiset yritykset (50–249 työntekijää) ja suuret yritykset (yli 250 työntekijää). Luokittelun mukaisia suuria yrityksiä oli tänä vuonna vain yksi, joka tuloksissa on sisällytetty ryhmään keskikokoiset yritykset. Varsinais-Suomen yrityksistä 99,8 prosenttia on pk-yrityksiä. Tämä vastaa koko maan keskiarvoa.

Kyselylomakkeessa vastaajia pyydettiin valitsemaan yrityksen päätoimiala 13 vaihtoehdon joukosta. Analyysijä varten on yhdistetty kuljetus ja tietoliikenne yhdeksi toimialaksi. Lisäksi on luotu toimiala palvelut, johon on sisällytetty majoitus- ja ravitsemustoiminta, rahoitus- ja vakuutustoiminta, kiinteistö-, puhtaus- ja vuokrauspalvelut, koulutus ja tutkimus, palvelut liike-elämälle, terveys- ja sosiaalipalvelut sekä muut palvelut.

Vastaajien taustaprofileissa on sijaintikunnan osalta tapahtunut vain vähäisiä muutoksia. Uusia vastaajia on tänä vuonna saatu Loimaan seudulta, kasvua kaksi prosenttiyksikköä ja Vakka-Suomesta, kasvua yksi prosenttiyksikkö. Turun seudulta vastaajia on tänä vuonna kolme prosenttiyksikköä vähemmän kuin viime vuonna.

Myös toimialojen suhteen vastaajien jako noudattaa edellisvuoden linjaa. Palvelujen osuus on edelleen selvästi suurin, vaikka sen osuus on laskenut kahdella prosenttiyksiköllä. Myös teollisuuden osuus on laskenut yhdellä prosenttiyksiköllä. Rakentamisen osuus on puolestaan kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä ja kaupan osuus yhdellä prosenttiyksiköllä. Kuljetus ja tietoliikenne sekä maa-, kala- ja riistatalous -toimialojen osuudet ovat pysyneet ennallaan.

Työntekijämäärässä suurin ryhmä on viimevuotiseen tapaan erittäin pienet yritykset (2–9 henkilöä työllistävät yritykset), joita tänä vuonna edusti 49 prosenttia vastaajista. Yksinyrittäjien määrä (36 % vastaajista), pienten yritysten (13 % vastaajista) ja keskikokoisten yritysten (2 % vastaajista) vastaajien osuudet olivat samat kuin vuotta aiemmin. Alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä edustaa siis 85 prosenttia vastaajista.

Tyypillisin kyselyyn vastannut yritys oli, kuten aiempina vuosina, 2–9 henkilöä työllistävä, Turun seudulla toimiva palvelualan yritys.

Vastauksia kyselyyn saatiin eniten Turusta (293 vastaajaa, 30 % kaikista vastaajista). Sen jälkeen eniten vastauksia tuli Salosta (109 vastaajaa, 11 % kaikista vastaajista), Kaarinasta (74 vastaajaa, 8 % kaikista vastauksista) ja Uudestakaupungista (55 vastaajaa, 6 % kaikista vastaajista).

Maakuntaennusteen laadintaan osallistuneiden yritysten profiili:

Sijainti:	Toimiala:	Työntekijämäärä:
Turun seutu 59 %	Palvelut 48 %	Yksinyrittäjät 36 %
Salon seutu 13 %	Kauppa 17 %	Erittäin pienet yritykset (2–9) 49 %
Vakka-Suomi 11 %	Teollisuus 11 %	Pienet yritykset (10–49) 13 %
Loimaan seutu 11 %	Rakentaminen 16%	Keskikokoiset yritykset (50–) 2 %
Turunmaa 6 %	Kuljetus ja tietoliikenne 6 %	
	Maa-, kala- ja riistatalous 2 %	

2.1. Talousodotukset kääntyneet laskuun

Varsinais-Suomen yrittäjien vuoden 2012 odotukset ovat heikentyneet selkeästi viime vuodesta. Viime vuoden positiiviset näkymät ovat vaihtuneet varovaisuudeksi ja talousodotukset ovat kääntyneet jälleen laskuun. Talousodotuksissaan varsinaissuomalaiset yrittäjät ovat 2000-luvun ensimmäisen puoliskon tunnelmissa.

Maakunnan yrittäjistä 42 prosenttia uskoo liikevaihtonsa kasvavan tänä vuonna. Määrä on ollut sama viimeksi vuonna 2004. Yrittäjistä 43 prosenttia uskoo liikevaihtonsa pysyvän ennallaan ja liikevaihdon laskua ennakoii 14 prosenttia yrittäjistä.

Vuodelta 2012 tulospöytäkirjat ovat myös heikentyneet ja kannattavuuden kasvua ennakoii 34 prosenttia yrittäjistä, kun viime vuonna siihen uskoi 43 prosenttia yrittäjistä. Vastaa- jista noin puolet (48 %) odottaa kannattavuutensa kuitenkin säilyvän ennallaan, mutta lähes viidennes (18 %) arvioi tänä vuonna kannattavuutensa heikkenevän. Tilanne näyttää yrittäjien mielissä kuitenkin paremmalta kuin vuosina 2009 ja 2010, jolloin varsinaissuomalaisien yrittäjien talousodotukset olivat varsin alhaalla.

Henkilökunnan määrän suhteen varsinaissuomalaisilla yrityksillä on varsin samanlaiset näkymät kuin vuotta aiemmin, sillä 15 prosenttia (-2 %-yksikköä) HUOM! jatkossa vertailu edelliseen vuoteen on ilmaistu suluisissa +/- %-yksikköä) maakunnan yrityksistä aikoo palkata tänä vuonna uusia työntekijöitä. Suurin osa eli 77 prosenttia pk-yrityksistä ilmoitti, että he pitävät työntekijämääränsä ennallaan. Myös viime vuonna yhtä suuri osa arvioi pitävänsä henkilökuntansa määrän ennallaan. Seitsemän prosenttia (+2 %-yksikköä) yrittäjistä arvioi, että he joutuvat vähentämään henkilökuntansa määrää tänä vuonna.

Yritysten investointiaikeet ovat heikentyneet jonkin verran viime vuodesta. Vastaajista 19 prosentti (-3 %-yksikköä) ilmoitti, että he lisäävät investointejaan ja investointejaan arvioi vähentävänsä 18 prosenttia. Maakuntaennusteen historian aikana investointiodotusten saldoluku on ollut kahdesti negatiivinen – vuosina 2009 ja 2010. Tänä vuonna saldoluku on 1. Kaikissa odotuksissa ollaan tänä vuonna lähimpänä 10 vuoden takaisia odotuksia eli vuoden 2002 Maakuntaennusteessa raportoituja tuloksia.

2.2. Loimaan seudulla suurimmat kasvuodotukset

Seutukunnittain vertailtuna Loimaan seudun yrittäjillä on suurimmat liikevaihdon kasvuodotukset Varsinais-Suomessa, kun edelleen 49 prosenttia (-4 %-yksikköä) Loimaan seudun yrittäjistä arvioi liikevaihtonsa kasvavan tänä vuonna. Kannattavuuden kasvuodotuksissa on hieman jyrkempi lasku viime vuoteen verrattuna, kun tänä vuonna 35 prosenttia (-11 %-yksikköä) yrittäjistä arvioi kannattavuutensa paranevan. Siitä huolimatta myös kannattavuusodotukset ovat Loimaan seudulla muita seutukuntia positiivisemmat. Työllisyysnäkökulmasta Loimaan seudun tilanne pysyy varsin ennallaan vastaajien arvion mukaan, kun viimevuotiseen tapaan 79 prosenttia yrityksistä ennakoii pitävänsä henkilökuntansa määrän aiemmalla tasolla. Investointiaikeissa on 20 prosenttia (-5 %-yksikköä) ja investointien vähennysaikeissa 21 prosenttia (+13 %-yksikköä) Loimaan seudun yrittäjistä ja investointiaikeiden saldoluku on pudonnut viime vuoden luvusta 17 tämän vuoden lukuun -1.

Liikevaihdon kasvun suhteen kolme seutukuntaa on maakunnan keskimääräisellä tasolla odotuksissaan. Sekä Vakka-Suomessa, Turun seudulla että Turunmaalla 42 prosenttia yrittäjistä arvioi liikevaihtonsa kasvavan tänä vuonna.

Vaikka liikevaihto-odotuksissa vakkasuomalaisissa yrityksissä ollaan edelleen varsin positiivisissa tunnelmissa, kannattavuusodotuksissa jäädään hieman alle keskimääräisten varsinaissuomalaisien odotusten. Sen sijaan näyttää siltä, että heikosta taloustilanteesta huolimatta vakkasuomalaisissa yrityksissä uskotaan tulevaan. Investointiaikeissaan vakkasuomalaiset ovat muuta Varsinais-Suomea toiveikkaampia. 22 prosenttia vakkasuomalaisista yrittäjistä ilmoittaa investoivansa vuonna 2012. Se on kolme prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Investointiodotusten saldoluku 7 on maakunnan korkein. Hyvältä näyttää Vakka-Suomessa myös työllisyysnäkökulmasta, sillä vain 5 prosenttia vakkasuomalaisista yrityksistä ilmoittaa vähentävänsä henkilöstöään samalla, kun 95 prosenttia pitää henkilöstönsä ennallaan tai lisää sitä.

Turun seudun yrittäjät elivät hyvin positiivisissa tunnelmissa viime vuonna. Kulttuuripääkaupunkivuoden hyvä menestys ja telakan saamat tilaukset ovat ilmeisesti vaikuttaneet siihen, että huolimatta talouden synkistä ennusteista, Turun seudulla elää toiveikkuus tulevasta. Liikevaihto-odotuksissa ollaan keskimääräisellä varsinaissuomalaisella tasolla. Kannattavuusodotuksissaan Turun seudun yrittäjät

kirivät toiselle sijalle Loimaan seudun yrittäjien jälkeen ja investointiaikeissa Turku seudulla ollaan niin ikään toisella sijalla Vakka-Suomen jälkeen. Maakuntaennusteen tulosten perusteella ainoastaan Turussa ja Vakka-Suomessa investointiaikeiden saldoluku nousee plussan puolelle. Henkilökuntansa määrää suunnittelee lisäävänsä 16 prosenttia Turun seudun yrittäjistä kahdeksan prosentin ilmoittaessa aikeistaan vähentää henkilöstöään ja 77 ilmoittaessa pitävänsä henkilöstönsä määrän ennallaan.

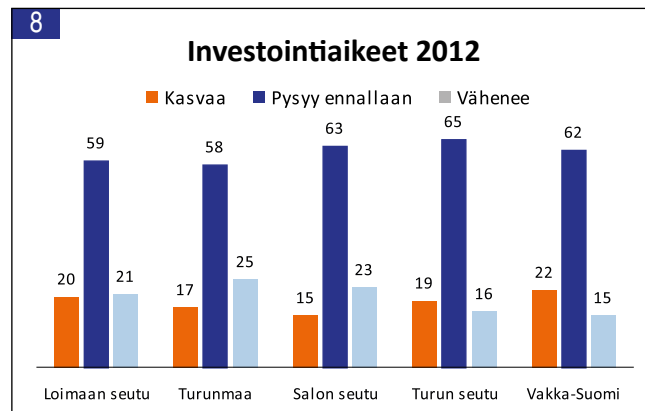
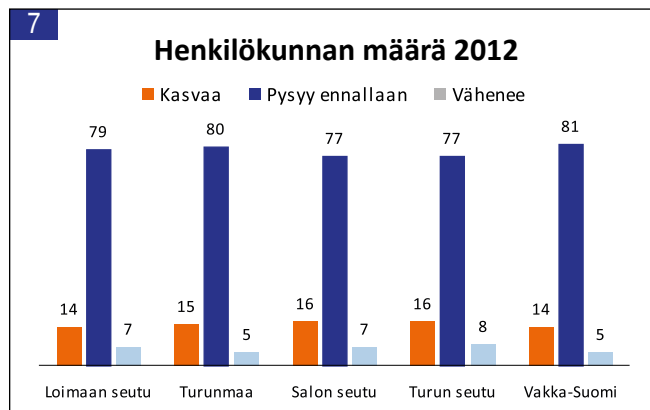
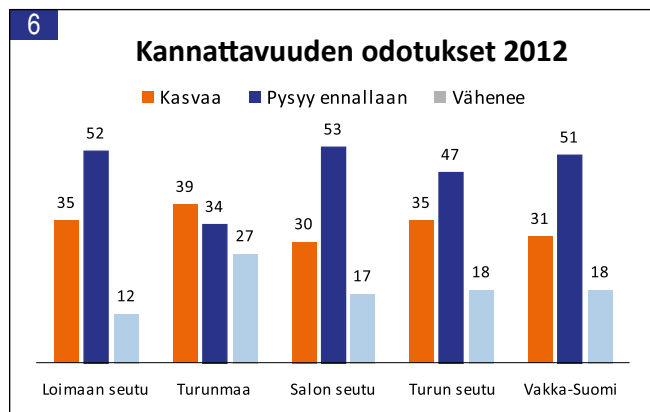
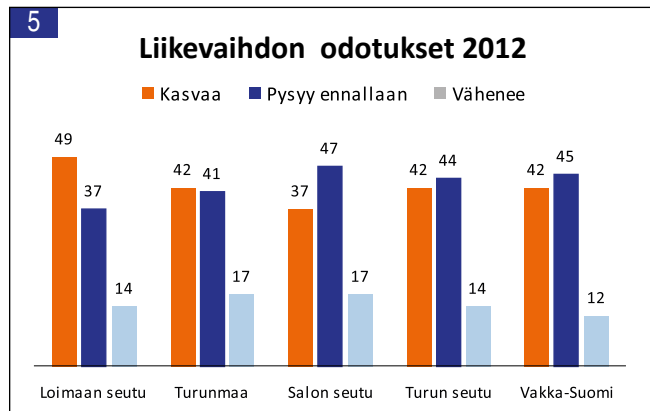
Turunmaan odotukset työllisyyden suhteen ovat myös säilyneet hyvinä, kun 95 prosenttia aikoo joko lisätä henkilöstöä tai pitää henkilöstönsä ennallaan. Turunmaan yrittäjien liikevaihdon kasvuodotukset ovat varsinaissuomalaisella keskitasolla, mutta liikevaihdon laskua pelkävien yritysten osuus on suurin koko maakunnassa yhdessä Salon seudun kanssa (17 %). Kannattavuusodotuksissa Turunmaan yrittäjien odotukset ovat varsin kaksijakoiset: 39 prosenttia yrittäjistä ennakoii kannattavuuden kasvua samalla, kun 27 prosenttia yrittäjistä ennakoii kannattavuuden laskua. Investointiaikeissaan Turunmaan yrittäjien odotukset ovat romahtaneet puoleen viime vuodesta (17 %). Investointiaikeiden saldoluku 26 on pudonnut viime vuodesta saldolukuun -8. Tämä on yhdessä Salon seudun kanssa alhaisin koko Varsinais-Suomessa.

Salon seudulla viime vuonna ristiriitaiset odotukset ovat kääntyneet varsinaissuomalaisessa vertailussa alavireisiksi. Liikevaihtonsa kasvuun uskoo kuitenkin vielä 37 prosenttia yrittäjistä (-13 %-yksikköä) ja kannattavuuden kasvua odottavien pk-yrittäjien osuuskin on edelleen 30 prosenttia (-15 %-yksikköä). Tulevaisuuden usko Salon seudulla ei ilmeisesti ole kuitenkaan parantunut, sillä jo toista vuotta peräkkäin Salon seudun yrittäjät aikovat tänäkin vuonna lisätä investointejaan vähiten koko maakunnassa, vain 15 prosenttia (-1 %-yksikköä) yrittäjistä ilmoitti aikovansa lisätä investointeja. Investointien saldoluku -8 on sama kuin Turunmaalla eli alhaisin koko maakunnassa.

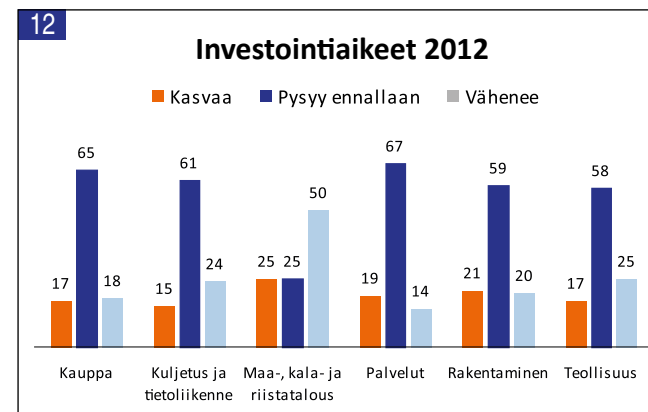
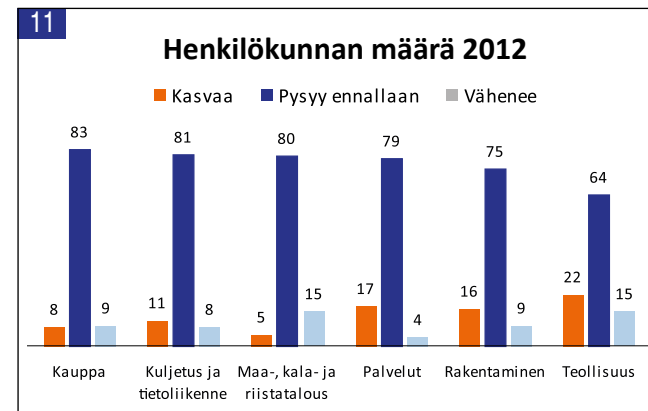
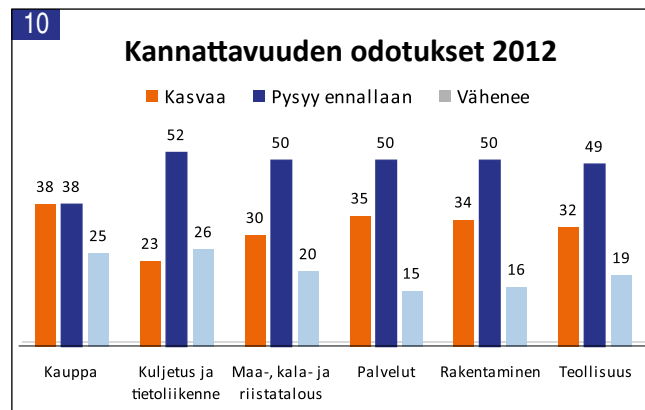
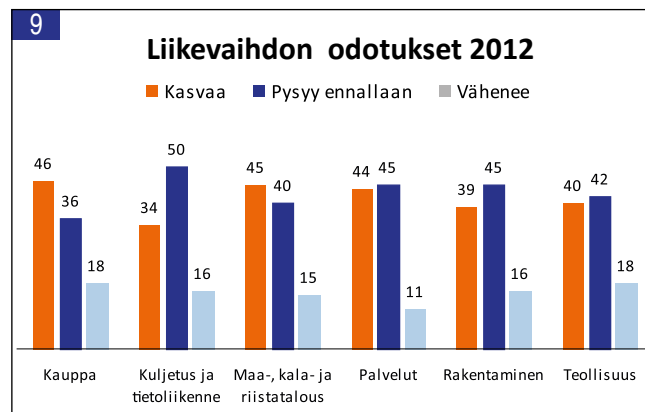
Vuoden 2011 Maakuntaennusteessa varsinaissuomalaisien yrittäjien arviot ennakoivat käännettä parempaa. Talouden yleinen kehitys, kansainvälinen finanssikriisi ja euroalueen vaikeudet ovat ilmeisesti vaikuttaneet siihen, että varsinaissuomalaiset yrittäjät ovat selkeästi arvioineet odotuksensa vuodelle 2012 maltillisemmin kuin edellisenä vuonna.

Vaikka vuoden 2012 Maakuntaennusteen mukaan kasvuodotukset ovat Varsinais-Suomessa laskeneet kaikissa seutukunnissa vuoteen 2011 verrattuna lukuun ottamatta Loimaan seudun, Turunmaan ja Salon seudun henkilöstöodo-

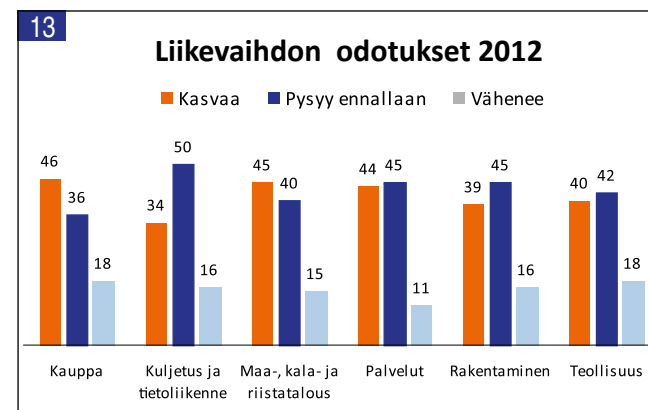
Yritysten odotukset eri seutukunnissa

Yritysten odotukset eri toimialoilla

Yritysten odotukset eri kokoluokissa

tuksia sekä Vakka-Suomen investointiaikeita, odotukset ovat kuitenkin selkeästi paremmat kuin vuosina 2009 ja 2010. Vain Turunmaalla vuosien 2009 ja 2010 näkymät olivat kokonaisuutena paremmat kuin vuoden 2012 näkymät ovat.

Sekä liikevaihto-, kannattavuus- että henkilökunnan määrän odotusten saldoluvut olivat kaikissa seutukunnissa edelleen positiiviset. Myös investointiodotusten saldoluvut pysyivät positiivisina Turun seudulla ja Vakka-Suomessa, kun sen sijaan Loimaan seudulla, Turunmaalla ja Salon seudulla ne painuivat miinukselle. Negatiivisista saldoluvuista huolimatta on Loimaan seudulla joka viides, Turunmaalla joka kuudes ja Salon seudulla joka seitsemäs yrittäjä ilmoittanut lisäävänsä investointiensa määrää vuonna 2012.

Kaiken kaikkiaan voidaan siis arvioida, että vaikka odotukset ovat laskeneet Varsinais-Suomessa, ovat varsinaissuomalaiset yrittäjät vuoden 2012 talousodotuksissaan edelleen yllättävän myönteisiä.

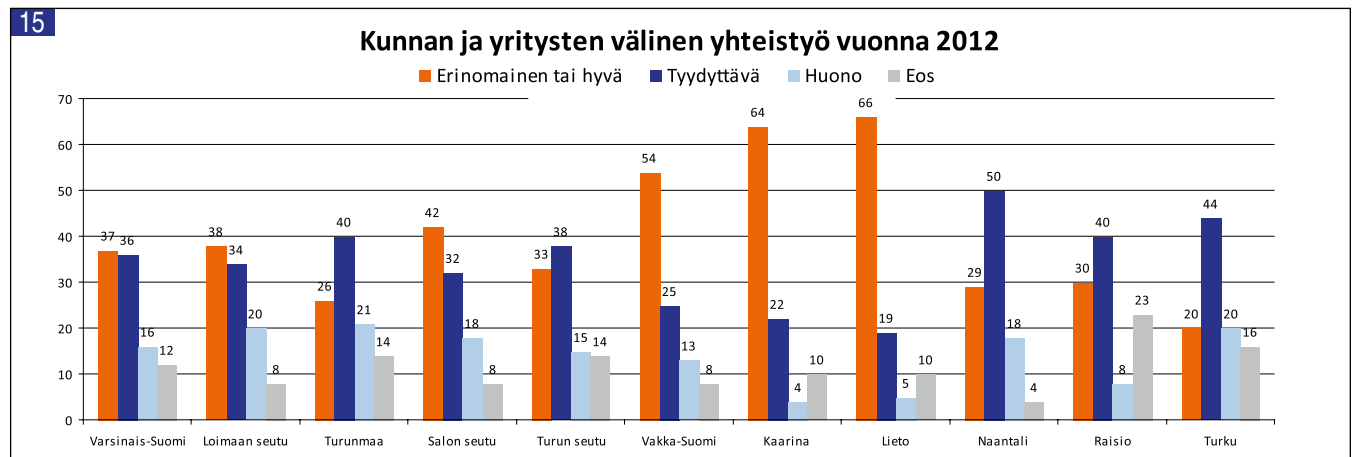
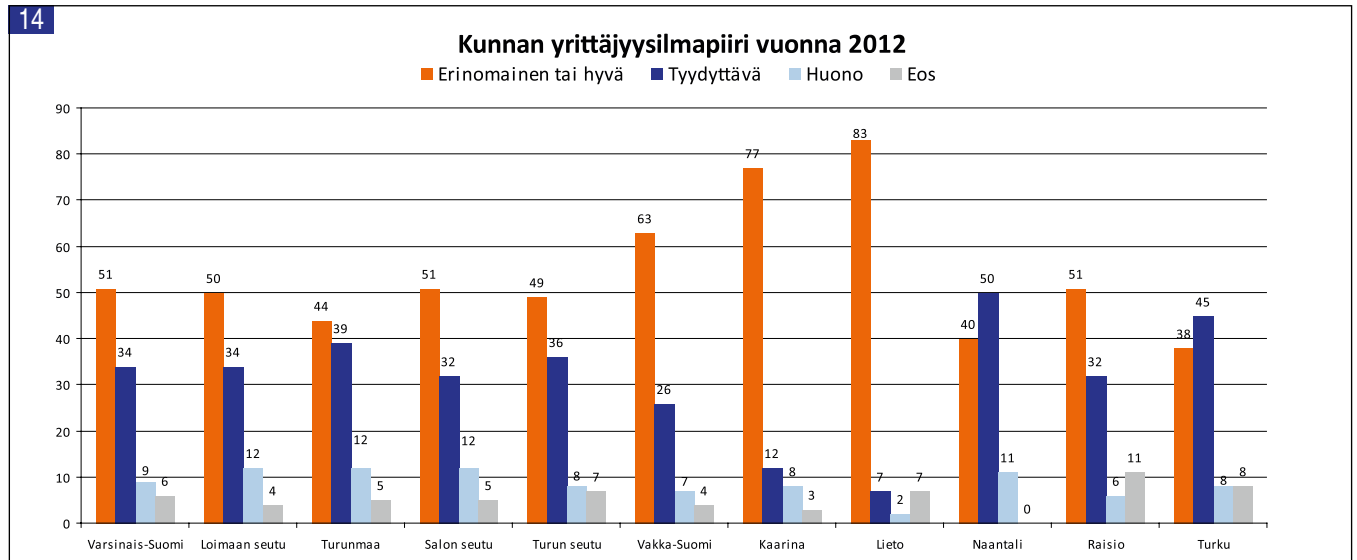
2.3. Suurimmat odotukset Turussa – jyrkin pudotus Naantalissa

Turun ja sen suurimpien naapurikuntien kuntakohtaiset tulokset purettiin nyt erikseen kuudetta kertaa. Turun rinnalla talousalueen sisäisessä tarkastelussa ovat mukana Kaarinan, Liedon, Naantalien ja Raision yrittäjien vastaukset.

Ennusteen mukaan kasvuodotukset ovat laskeneet myös kaikissa Turun alueen kunnissa vuoden takaisesta. Vertailussa optimistisimmat kasvuodotukset ovat Turussa, jossa lähes puolet (49 %/-5 %-yksikköä) yrittäjistä arvioi liikevaihtonsa nousevan ja 39 prosenttia yrittäjistä arvioi kannattavuutensa pysyvän ennallaan.

Kakkossijalla liikevaihto-odotuksissaan ovat Turun seudulla raisiolaiset pk-yrittäjät, joista 40 prosenttia (-20 %-yksikköä) odottaa liikevaihdon kasvua. Raisiolaisista yrittäjistä 36 prosenttia odottaa edelleen myös tuloksensa paranevan (-13 %-yksikköä). Lähes samoissa lukemissa ovat kaarinalaiset yrittäjät odotuksineen. Kaarinassa 39 % (-12 %-yksikköä) pk-yrittäjistä odottaa liikevaihtonsa kasvavan ja 36 prosenttia tuloksensa paranevan (-10 %-yksikköä). Kaarinassa tilanne on Raisiota parempi siinä mielessä, että siellä liikevaihdon laskua ja kannattavuuden heikkenemistä arvioi pienempi osa yrittäjistä kuin Raisiossa.

Jyrkimmin kasvuodotukset ovat pudonneet Naantalissa, jossa ne olivat huipussaan viime vuonna. Naantalissa 36 prosenttia yrittäjistä arvioi silti edelleen liikevaihtonsa kas-

vavan (-26 %-yksikköä) ja 36 prosenttia kannattavuutensa paranevan (-20 %-yksikköä).

Viime vuoden tapaan heikoimmat kasvuodotukset ovat tänäkin vuonna Liedossa, vaikka edelleen kolmannes yrittäjistä arvioi liikevaihtonsa kasvavan (viime vuonna puolet yrittäjistä). Kannattavuuden kasvuun uskon Liedossa niin ikään kolmannes yrittäjistä.

Alueen aktiivisimmat työllistäjät löytyvät Kaarinasta. Kaarinassa joka neljäs (24 %) yritys uskoo palkkaavansa tänä vuonna lisää työntekijöitä.

Naantalien kasvuodotukset heijastuvat myös työllistämismahdollisuuksiin, sillä työpaikkoja lisääviä yrityksiä on Turun alueen kunnista Naantalissa vähiten (11 %) samalla, kun siellä on myös työpaikkoja vähentäviä yrityksiä eniten (11 %).

Myös investointiaikeissa Turun alueen ykköseksi nousevat kaarinalaiset yrittäjät, joista 30 prosenttia kertoo lisäävänsä investointeja (+10 %-yksikköä). Kaarina on myös ainoa Turun alueen kunnista, jossa yrittäjät odottavat lisäävänsä investointeja viime vuodesta. Raisiossa investointiodotukset ovat myös edelleen varsin positiiviset, kun 21 prosenttia

(-5 %-yksikköä) yrittäjistä ennakoivat lisäävänsä investointeja. Heikoimmalta tilanne näyttää investointien osalta Naantalissa ja Liedossa, joissa molemmissa investointiodotukset ovat kääntyneet negatiivisiksi saldoluvulla -7.

2.4. Loimaalla ja Länsi-Turunmaalla yli puolet uskoo liikevaihdon kasvuun

Turun seudun ulkopuolella kunnissa, joista saatiin vähintään 25 vastausta, parhaat liikevaihdon ja kannattavuuden kasvuo-dotukset ovat Loimaalla ja Länsi-Turunmaalla.

Loimaalla liikevaihtonsa kasvuun uskoo selkeästi yli puolet vastaajarytysten edustajista (59 %) ja kannattavuuden kasvua ennakoivat lähes puolet (46 %).

Länsi-Turunmaan yrittäjistä niin ikään reilu puolet (55 %) uskoo liikevaihdon kasvuun ja 42 prosenttia vastaajista odottaa yrityksen kannattavuuden paranevan.

Investointiodotuksissaan toiveikkaimmat yrittäjät löytyvät Pöytyältä, jossa reilu joka viides (23 %) yrittäjä arvioi lisäävänsä investointejaan. Pöytyältä löytyy myös maakunnan toiseksi suurin osuus pessimistisiä yrittäjiä investointien suhteen, kun lähes joka kolmas (27 %) ilmoittaa vähentävänsä investointeja.

Positiivisin kokonaistilanne investointien suhteen Turun seudun ulkopuolella on kuitenkin Uudessakaupungissa ja Loimaalla, joissa joka viides yrittäjä arvioi investointiensä kasvavan. Uudessakaupungissa investointiodotusten saldoluku 9 on kolmanneksi korkein koko maakunnassa.

2.5. Palvelut positiivisimmassa vireessä

Kuten yleisesti Varsinais-Suomen vuoden 2012 Maakuntaennusteessa myös toimialavertailussa odotukset ovat pääosin laskeneet viime vuoteen verrattuna. Verrattuna vuosiin 2009 ja 2010 odotukset ovat vuonna 2012 kaikilla toimialoilla pääosin reilusti positiivisemmat liikevaihdon ja kannattavuuden odotusten suhteen sekä jonkin verran positiivisemmat henkilöstön määrän ja investointien osalta.

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen mukaan suurin osuus liikevaihtonsa kasvuun uskovia yrityksiä on tänä vuonna kaupan alalla, jossa 46 prosenttia yrityksistä odottaa liikevaihtonsa kasvavan (-10 %-yksikköä). Kauppa uskoo myös kannattavuutensa kasvuun, sillä 38 prosenttia yrityksistä arvioi kannattavuutensa kasvavan (-11 %-yksikköä).

Toimialavertailussa parhaimmalta tilanne näyttää kuitenkin palveluissa, joissa saldoluvut ovat muita toimialoja korkeammat kaikissa odotuksissa: liikevaihdossa, kannattavuudessa, henkilöstön määrässä ja investoinneissa.

Toimialavertailussa teollisuudessa on suurimmat odotukset henkilökunnan määrän lisäämisessä, sillä 22 prosenttia teollisuuden yrittäjistä ilmoittaa palkkaavansa lisää väkeä tänä vuonna (-5 %-yksikköä). Tosin samanaikaisesti 15 prosenttia arvioi vähentävänsä henkilöstön määrää (+4 %-yksikköä). Positiivisilta näyttävät odotukset myös palvelualojen henkilöstön osalta, sillä 17 prosenttia ilmoittaa lisäävänsä henkilöstön määrää eli saman verran kuin vuotta aiemmin. Lisäksi palvelualalla vain 4 prosenttia arvioi vähentävänsä henkilöstöä. Vähiten henkilökuntaa arvioi lisäävänsä maa-, kala- ja riistatalous, jossa henkilökuntaa lisääviä on vain 5 prosenttia ja henkilöstöä vähentäviä 15 prosenttia.

Investointiaikeissa on tultu hieman alaspäin tai pysytty viimevuotisella tasolla samalla, kun investointeja vähentävien yritysten määrä on kasvanut. Tämä on kääntänyt useimpien toimialojen investointiodotusten saldoluvut negatiivisiksi. Heikoimmalta tilanne näyttää maa-, kala- ja riistataloudessa, jossa investointiaikeiden saldoluku on -25. Positiivisiin saldolukuihin yltävät palvelut saldoluvulla 5 ja rakentaminen saldoluvulla 1.

Palvelualalla 44 prosenttia arvioi liikevaihtonsa kasvavan (-6 %-yksikköä) ja 35 prosenttia kannattavuutensa paranevan (-8 %-yksikköä). Henkilöstöä palvelualalla uskoo lisäävänsä vajaa viidennes yrittäjistä (17 %) eli yhtä suuri osa vastaajista kuin viime vuonna. Henkilökuntaa vähentävien määrä on toimialavertailun alhaisin ja vain neljä prosenttia vastaajista ennakoivat vähentävänsä henkilöstöä. Myös investointeja lisäävien määrä on pysynyt samalla tasolla kuin viime vuonna ja edelleen joka viides palvelualan yrittäjä aikoo investoida tänä vuonna. Palvelualan yrittäjiä vastaajista on 47 prosenttia.

Rakennusalan yrittäjistä 39 prosenttia odottaa liikevaihtonsa kasvavan (-7 %-yksikköä) ja 45 prosenttia odottaa sen pysyvän ennallaan, kuten viime vuonnakin. Edelleen 34 prosenttia rakennusalan yrittäjistä uskoo kannattavuutensa paranevan (-2 %-yksikköä). Henkilöstön määrää arvioi lisäävänsä 16 prosenttia ja vähentävänsä yhdeksän prosenttia yrittäjistä. Investointiodotuksissaan rakennusalan yrittäjät jatkavat viimevuotisella tasolla, kun noin viidennes (21 %) arvioi lisäävänsä investointeja ja viidennes (20 %) vähentävänsä investointeja.

Kaupan alan liikevaihdon ja kannattavuuden odotukset ovat edelleen hyvin positiivisia; liikevaihdon saldoluku on

28 ja kannattavuusodotusten saldoluku 13. Henkilökunnan määrässä ja investoinneissa on kuitenkin odotettavissa pieniä vähennyksiä saldolukujen pudotessa -1.

Kuljetus- ja tietoliikenneyrittäjillä liikevaihdon kasvuun uskoo vuonna 2012 yrittäjistä 34 prosenttia ja kannattavuuden kasvua odottaa 23 prosenttia alan yrittäjistä – molempien osalta odotukset ovat toimialavertailussa heikoimmat. Kannattavuuden ja investointien odotusten saldoluvut ovat tänä vuonna negatiiviset kuljetus- ja tietoliikennealalla. Pääosin alalla ollaan kuitenkin paremmissa tunnelmissa verrattuna vuosiin 2009 ja 2010, joskin investointiodotukset ovat aavistuksen näitä vuosia heikommat.

Myös maa-, kala- ja riistataloudessa liikevaihto-odotukset ovat varsin positiivisia, kun 45 prosenttia yrittäjistä arvioi liikevaihtonsa kasvavan ja 15 prosenttia liikevaihtonsa laskevan. Kannattavuus odotukset ovat kuitenkin alalla heikommat kuin viime vuonna. Kun vielä lähes puolet uskoi kannattavuutensa paranevan viime vuonna, heitä on tänä vuonna joka kolmas. Myös työpaikkoja tai uusia investointeja ei maa-, kala- ja riistataloudessa ole tänä vuonna odotettavissa Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen saamien vastausten pohjalta. Maa-, kala- ja riistatalouden yritykset edustavat kuitenkin vain kahta prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista.

2.6. Kasvu- ja työllistämisodotuksia eniten yli 50 henkilön yrityksissä

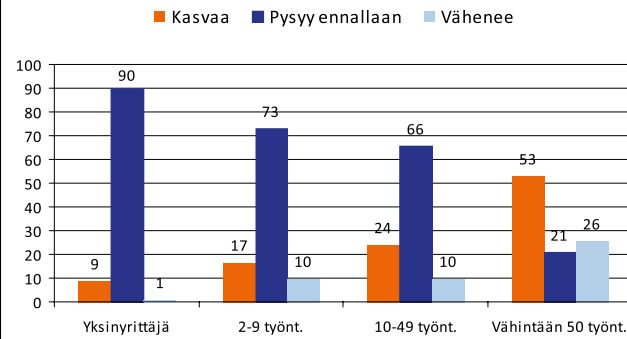
Kokoluokittain tarkasteltuna positiivisimmin mielin uuteen vuoteen suuntaavat yli 50 henkilöä työllistävät yritykset, joista 55 prosenttia uskoo liikevaihtonsa kasvavan ja 45 prosenttia liikevaihtonsa pysyvän aiemmalla tasolla tänä vuonna. Liikevaihdon laskua ennakoivat vain muutama tämän kokoluokan vastaajaryhtyksistä. Vastaajia tässä kokoluokassa oli tällä kertaa 21.

Myös työllisyystilanne näyttää säilyvän hyvänä yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä, koska puolet yrityksistä ilmoittaa aikeistaan palkata lisää väkeä tänä vuonna (+2 %-yksikköä). Tosin samanaikaisesti tässä yrityskokoluokassa on myös eniten henkilökuntaa vähentäviä yrityksiä, sillä 30 prosenttia ilmoittaa vähentävänsä väkeä tänä vuonna (+16 %-yksikköä).

Hyvä työllisyystilanne näyttää jatkuvan myös 10–49 henkilöä työllistävissä yrityksissä, joista 24 prosenttia aikoo palkata lisää henkilökuntaa (-10 %-yksikköä). Liikevaihdon kasvuun uskoo tässä kokoluokassa yli puolet yrityksistä (54%).

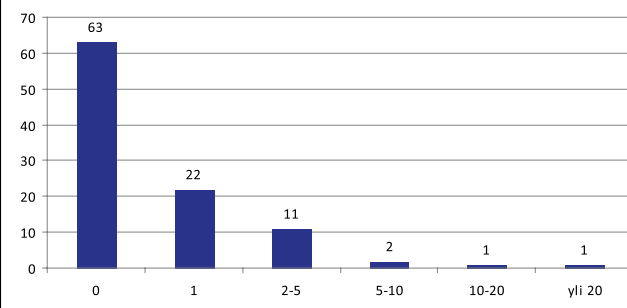
16

Henkilökunnan määrä 2012

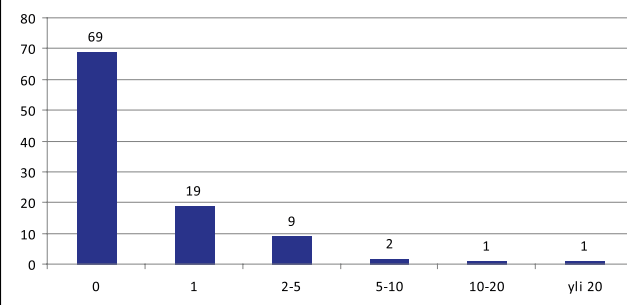
17

Kuinka monta uutta työpaikkaa yrityksesi on luonut/luo vuonna 2011?

18

Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseesi syntyy vuonna 2012?

Pienemmän kokoluokan yrityksissä odotukset ovat astetta maltillisemmat, mutta toisaalta odotukset ovat pysyneet varsin samantasoisina kuin vuotta aiemmin. Kokoluokassa 2–9 henkilöä työllistävät yritykset 39 prosenttia (-9 %-yksikköä) uskoo liikevaihtonsa kasvavan ja viimevuotiseen tapaan 17 prosenttia tämän kokoluokan yrityksistä aikoo palkata lisää henkilökuntaa.

Yksinyrittäjillä liikevaihdon kasvuodotukset ovat laskeutuneet kahdeksan prosenttiyksikköä ja liikevaihdon kasvuun uskoo tänä vuonna 42 prosenttia yksinyrittäjistä. Noin joka kymmenes yksinyrittäjä aikoo palkata ensimmäisen työntekijänsä tänä vuonna.

2.7. Varsinais-Suomessa syntyy edelleen uusia työpaikkoja

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa haettiin nyt kuudetta kertaa lukua uusista työpaikoista. Kyselyssä kysyttiin: ”Kuinka monta uutta työpaikkaa yrityksenne on luonut vuonna 2011?” ja ”Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseesi syntyy vuonna 2012?”. Vastausvaihtoehdot oli jaoteltu seuraavasti: 0, 1, 2–5, 5–10, 10–20 tai yli 20 työpaikkaa.

Kysymykseen vastanneet yrittäjät olivat perustaneet viime vuonna keskimäärin 983 uutta työpaikkaa ja tänä vuonna arvioidaan syntyvän keskimäärin 791 uutta työpaikkaa.

Vastaajista 37 prosenttia ilmoitti luoneensa vähintään yhden uuden työpaikan vuonna 2011. Työpaikkojen lisääjäyrityksiä oli kyselyssä mukana yhteensä 361 kappaletta. Näistä yli puolet (217 yritystä, 60 %) oli viime vuonna työllistänyt yhden uuden henkilön.

Yhden uuden työpaikan luoneista yrityksistä 14 prosenttia oli yksinyrittäjiä, suurin osa – 72 prosenttia, 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja loput tätä suurempia yrityksiä.

Vähintään yhden uuden työpaikan luoneista yrityksistä 12 prosenttia vastaajista oli yksinyrittäjiä, 60 prosenttia 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä, 24 prosenttia 10–49 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja loput tätä suurempia yrityksiä.

Vuoden 2012 osalta 31 prosenttia kaikista vastaajista ennakoi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan. Tällaisia yrityksiä oli kyselyssä mukana yhteensä 300 kappaletta. Näistä suurin osa (189 yritystä, 63 %) ilmoitti luovansa yhden uuden työpaikan – näistä reippaasti yli puolet 62 prosenttia on 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Yksinyrittäjäistä noin joka viides (18 %) arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan eli palkkaavansa ensimmäisen työntekijänsä vuon-

na 2012. Kokoluokassa 10–49 henkilöä työllistävät yritykset vastaajista noin puolet (47 %) arvioi luovansa enintään viisi uutta työpaikkaa. Kokoluokan yli 50 henkilöä työllistävät yritykset vastaajista reilu puolet (55 %) arvioi luovansa 2–10 työpaikkaa ja 15 prosenttia yli 20 työpaikkaa.

Eniten uusia työpaikkoja arvioivat luovansa Turunmaalla toimivat yrittäjät, joista 43 prosenttia ilmoittaa luovansa vähintään yhden uuden työpaikan tänä vuonna. Myös muissa seutukunnissa noin joka kolmannes yrittäjistä uskoo luovansa vähintään yhden uuden työpaikan.

Kuntakohtaisesti tarkasteltuna Turun seudulta positiivisimmat näkymät ovat Kaarinassa, jossa 36 prosenttia yrittäjistä arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan. Myös Turunmaalla työllistämisenäkymät yrityksissä ovat hyvät ja Kemiönsaarella lähes puolet (47 %) yrittäjistä arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan ja Länsi-Turunmaallakin 41 prosenttia yrittäjistä. Hyvä tilanne on myös Turussa, jossa 34 prosenttia vastaajista arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan tänä vuonna.

Toimialoitain tarkasteltuna parhaat työllistämisenäkymät olivat viime vuonna rakennusallalla ja maa-, kala- ja riisitaloudessa, joissa joka toinen yrittäjä ilmoitti luoneensa vähintään yhden uuden työpaikan. Hyvä työllisyystilanne oli myös teollisuudessa, jossa 43 prosenttia vastaajista oli luonut vähintään yhden uuden työpaikan samoin kuin kuljetus ja tietoliikennealalla sekä kaupanalalla, joissa molemmista 41 prosenttia vastaajista ilmoitti luoneensa vähintään yhden uuden työpaikan.

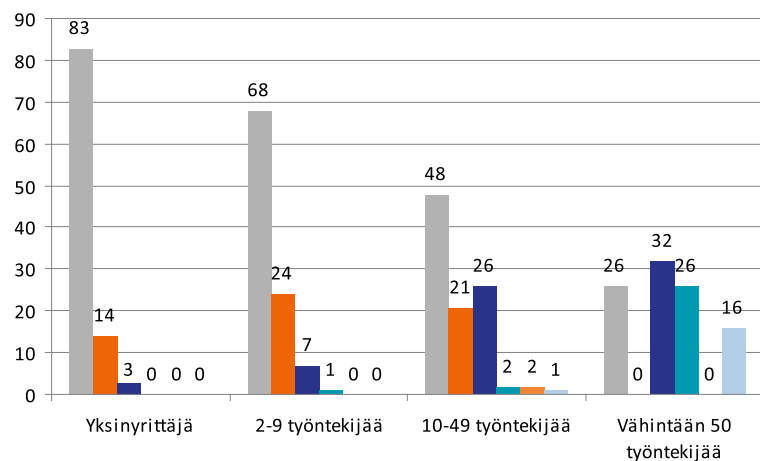
Tänä vuonna vähintään yhden uuden työpaikan luovia yrityksiä on eniten teollisuudessa, jossa 39 prosenttia yrityksistä uskoo luovansa vähintään yhden uuden työpaikan. Myös muilla toimialoilla noin kolmannes uskoo luovansa vähintään yhden uuden työpaikan lukuun ottamatta maa-, kala- ja riisitaloutta, jossa viidennes arvioi luovansa enintään yhden uuden työpaikan.

Maakuntaennusteeseen vastanneiden pk-yrittäjien yrityksissä syntyy parhaimmillaan noin tuhat uutta työpaikkaa tänä vuonna. Vastaajayritykset edustavat seitsemäsosaa kaikista varsinaissuomalaisista pk-yrityksistä. Jos sama kehitys toteutuisi kaikissa varsinaissuomalaisissa pk-yrityksissä, tarkoittaisi tämä parhaimmillaan useita tuhansia uusia työpaikkoja Varsinais-Suomeen vuonna 2012.

19

Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseesi syntyy vuonna 2012?

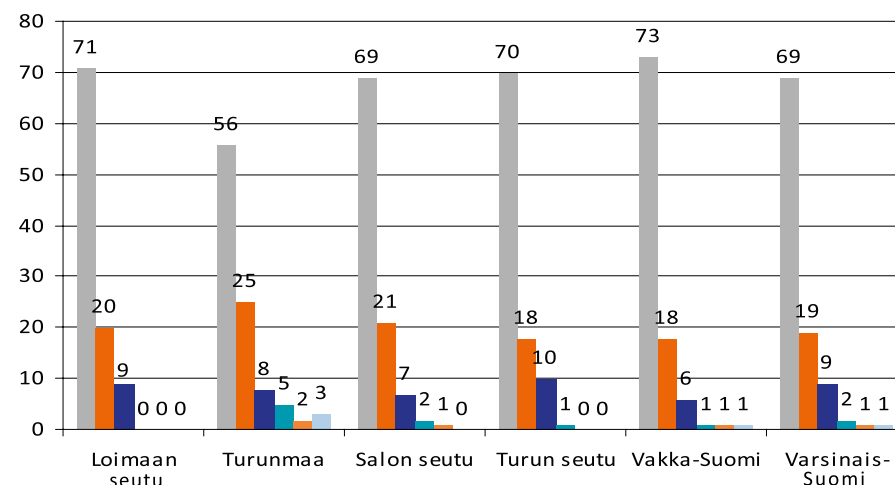
0 1 2-5 5-10 10-20 yli 20 uutta työpaikkaa

21

Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseesi syntyy vuonna 2012?

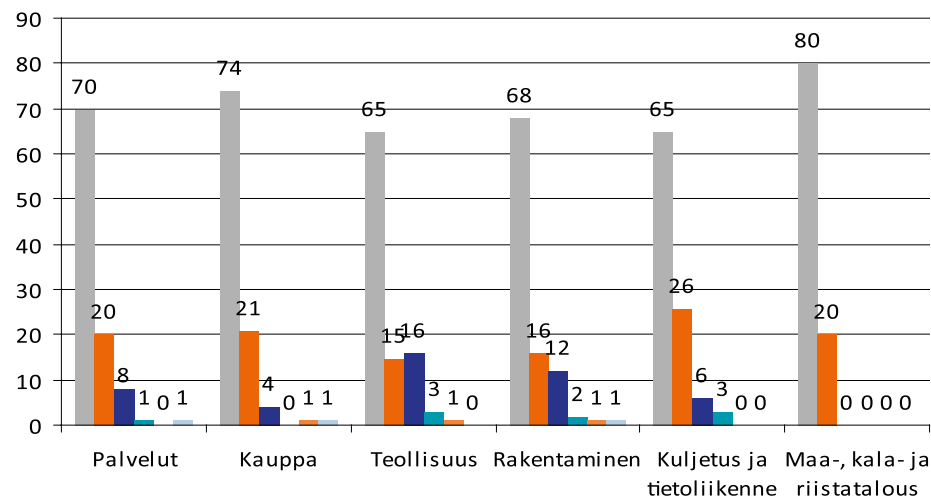
0 1 2-5 5-10 10-20 yli 20 uutta työpaikkaa

20

Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseesi syntyy vuonna 2012?

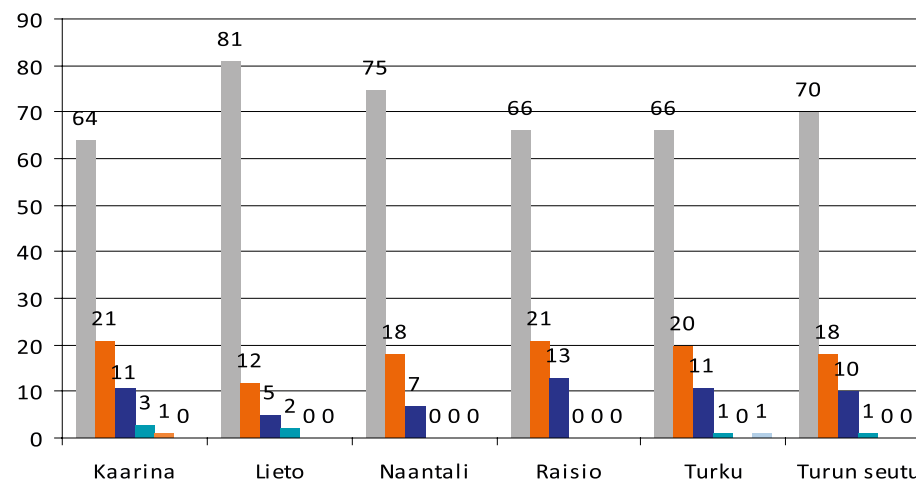
0 1 2-5 5-10 10-20 yli 20 uutta työpaikkaa

22

Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseesi syntyy vuonna 2012?

0 1 2-5 5-10 10-20 yli 20 uutta työpaikkaa

3. RAHOITUSOSA

3.1. Lainarahan tarve investointeihin jatkaa kahden prosentin kasvu-uralla

Maakuntaennusteen rahoitusosassa seurataan vuosittain yritysten suunnitelmia ulkoisen rahoituksen hankkimiseksi. Rahoitusosan ensimmäinen kysymys on ehdollinen: ”Mikäli yrityksenne investoi, millä tavalla rahoitus hoidetaan?”. Tämän jälkeen vastaajalle annetaan viisi eri vaihtoehtoa.

Vastaajista 41 prosenttia ilmoitti hoitavansa yrityksensä investoinnit omalla tulo-rahautuksella. Muutos viime vuoteen on -2 prosenttiyksikköä, viime vuonna 43 prosenttia maakunnan yrityksistä hoiti investointinsa omalla tulo-rahautuksella.

Lainarahan tarve on vastaavasti kasvanut ja sitä arvioi puolestaan käyttävänsä investointeihinsa kaksi prosenttiyksikköä suurempi osa yrittäjistä, sillä 35 prosenttia vastaajista ilmoitti aikomuksistaan ottaa lainaa investointeihinsa tänä vuonna.

Osakepääoman korottamiseen aikoo turvautua prosentti vastaajista. Kolme prosenttia yrittäjistä ilmoitti hoitavansa investointinsa muulla tavalla.

Vain 20 prosenttia ilmoittaa, ettei heillä ole investointiaikeita, joten edelleen neljä viidestä yrittäjästä aikoo tehdä investointeja.

3.2. Pankki tärkein kumppani ulkoista rahoitusta hankittaessa

Ulkoisen rahoituksen tarve on hieman vähentynyt varsinais-suomalaisissa pk-yrityksissä viime vuoteen verrattuna, sillä 76 prosenttia maakunnan yrityksistä ei aio hankkia uutta ulkoista rahoitusta tämän vuoden aikana (-2 %-yksikköä).

Vierasta pääomaa tarvitsee edelleen reilu viidennes vastaajista (23 prosenttia). Tärkein kumppani on tällöin pankki. 15 prosenttia pk-yrityksistä suunnittelee ottavansa vuonna 2012 pankkiluottoa. Luvussa on prosenttiyksikön lisäys viime vuoteen verrattuna.

Finnveran luottoa tai takausta arvioi käyttävänsä kolme prosenttia vastaajista. Vain joka sadas yritys Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen tulosten pohjalta hankkii ulkoista rahoitusta pääomasijoittajalta tai muuna luottona. Muiden rahoitus-yhtiöiden puoleen aikoo kääntyä kolme prosenttia vastaajista ja vakuutusyhtiön puoleen ei ilmoita kääntyvänsä kukaan.

3.3. Osuuspankki on vuosi toisensa jälkeen yrittäjien ykköspankki

Osuuspankki on edellisvuosien tapaan maakunnan yrittäjien ykköspankki pankkikumppaniksi. Kyselyyn osallistuneista yrityksistä 47 prosenttia ilmoittaa käyttävänsä ensisijaisesti Osuuspankkia (-2 %-yksikköä).

Seuraavaksi suosituimpien pankkien järjestys on säilynyt aiempien vuosien mukaisena. Pankkikyselyn hopeatilalla on Nordea, jossa asioi neljännes eli 24 prosenttia vastaajista (-1 %-yksikköä). Pronssitilalla on Säästöpankki 12 prosentin osuudella (+1 %-yksikköä). Yrittäjien suosituimpien pankkien listalla neljänneksi sijoittui ensimmäistä kertaa tänä vuonna erillisenä vaihtoehtona ollut POP Pankki viiden prosentin osuudella.

Kyselyssä yrittäjien pankkivalinnat jakautuivat kärjen jälkeen seuraavasti: Sampo Pankki 4 %, Aktia 3 %, Handelsbanken 2 %, Ålandsbanken 2 % ja muu 1 % vastaajista. Muu, mikä? -kohdan sisällä suosituimmat vastauksensa yksilöineet olivat antaneet pankkiseen Tapiola Pankin.

3.4. Henkilökohtainen palvelu korostuu

Yrittäjän pankkikumppanin valinnassa tärkein tekijä on henkilökohtaisen palvelun laatu. Inhimilliset tekijät ja henkilökohtaisuus korostuvat pankkivalinnassa. Tänä vuonna henkilökohtaisen palvelun laatu korostuu entisestään, kun 43 prosenttia (+2 %-yksikköä) vastaajista piti sitä tärkeimpänä pankkikumppanin valintaan vaikuttavana tekijänä.

Seuraavaksi tärkein asia pankin valinnassa on edelleen pankin paikallisuus. Tätä piti tärkeimpänä 19 prosenttia yrittäjistä eli sama osuus kuin viime vuonna.

Seuraavaksi tärkeimpinä asioina pidettiin vastuuhenkilön asiantuntemusta, jota tänä vuonna piti tärkeimpänä 13 prosenttia vastaajista (-1 %-yksikköä) sekä palvelun hintaa, jota piti tärkeimpänä 12 prosenttia vastaajista (-1 %-yksikköä).

Pankin vakavaraisuutta piti tänä vuonna tärkeimpänä tekijänä viisi prosenttia vastaajista (+1 %-yksikköä).

Vähiten merkitystä vastaajille oli Internet-palvelujen monipuolisuudella, jota piti tärkeimpänä kolme prosenttia vastaajista sekä pankin kansainvälisyys, joka oli merkitsevä tekijä vain yhdelle prosentille vastaajista.

Tärkeimmät pankkikumppanin valintaan liittyvät kriteerit näyttävät pysyvän pk-yrittäjillä samoina vuodesta toiseen.

3.5. Yrittäjien suurimmat vakuuttajat ovat If, Pohjola ja Lähivakuutus

Maakuntaennusteessa tiedusteltiin aiempaan tapaan myös yrittäjien käyttämää vakuutusyhtiötä. Kysymys kuului: ”Yrityksesi ensisijaisesti käyttämä vahinkovakuutusyhtiö?”.

Vakuutusyhtiöiden välillä on tapahtunut vain pienen pientä liikehdintää viime vuodesta. Varsinaissuomalaisen yritysten ensisijainen vahinkovakuutusyhtiö on edelleen If, jonka 22 prosenttia vastaajista ilmoitti ensisijaiseksi vahinkovakuutusyhtiökseen (-1 %-yksikköä). Kakkostilalla on tänä vuonna Pohjola (A-Vakuutus Oy), jota ilmoitti käyttävänsä 20 prosenttia vastaajista (+1 %-yksikköä) ja kolmanneksi sijoittui Lähivakuutus 19 prosentin osuudellaan (+/- 0 %-yksikköä).

Muut yrittäjien vahinkovakuuttajat Tapiola (17 %), Fennia (13 %), Aktia (3 %), Pohjantähti (2 %), Tryg (2 %) ja Turva (1 %) ovat säilyttäneet osuutensa viime vuodelta.

3.6. SEPA ei vaikuta merkittävästi yritysten toimintaan Varsinais-Suomessa

Tänä vuonna Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa selvitetiin myös, miten Euroopan yhtenäiseen euromaksualueeseen SEPAan (Single European Payments Area) siirtyminen vaikuttaa yrityksiin.

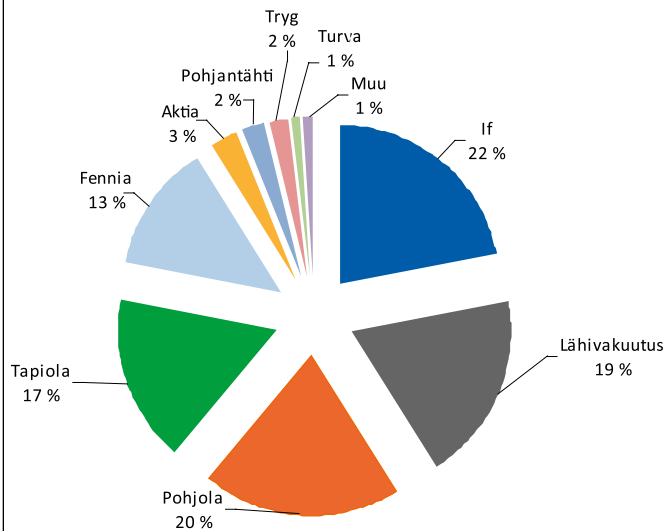
Reippaasti yli puolet (60 %) vastaajista ilmoitti, ettei SEPAan siirtymisellä ole vaikutuksia yrityksen toimintaan. Vähiten SEPA näyttää vaikuttavan yksinyrittäjien toimintaan, joista kaksi kolmesta ilmoitti, ettei se vaikuta yrityksen toimintaan. Joka viides varsinaissuomalainen pk-yritys (19 %) arvioi SEPA:n helpottavan yrityksen maksuliikennettä. Eniten helpotusta maksuliikenteeseen arvioivat saavansa 10–49 henkilöä työllistävät yritykset, joista joka kolmas arvioi SEPA:n helpottavan maksuliikennettä.

Joka kymmenes pk-yrittäjä (11 %) arvioi SEPA:n lisäävän kustannuksia. Vähintään 50 henkilöä työllistävästä yrityksistä joka viides arvioi SEPA:n lisäävän kustannuksia.

Vastaajista kaikkiaan kaksi prosenttia arvioi SEPA:n alentavan yrityksen kustannuksia. Maksuliikenteen hankaloitamista pelkäsi vain kuusi prosenttia yrittäjistä. Vastaajista kaksi prosenttia ei tiennyt, mikä SEPA on. Näistä valtaosa oli yksinyrittäjiä.

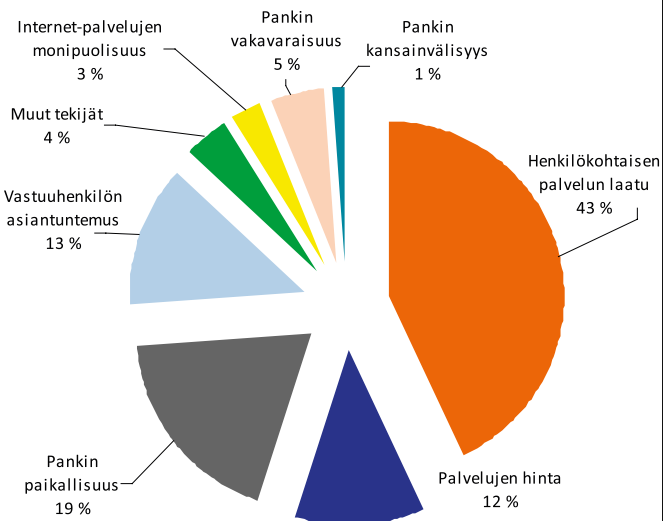
23

Yrityksen ensisijaisesti käyttämä pankkiryhmä

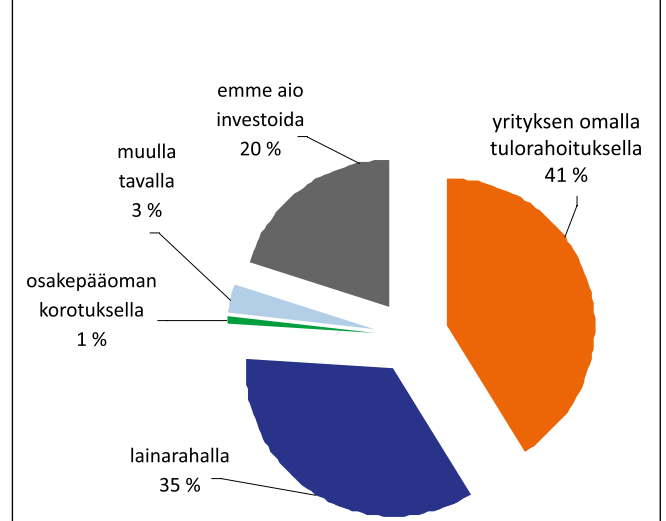
25

Tärkein tekijä yrityksen pankkikumppanin valinnassa

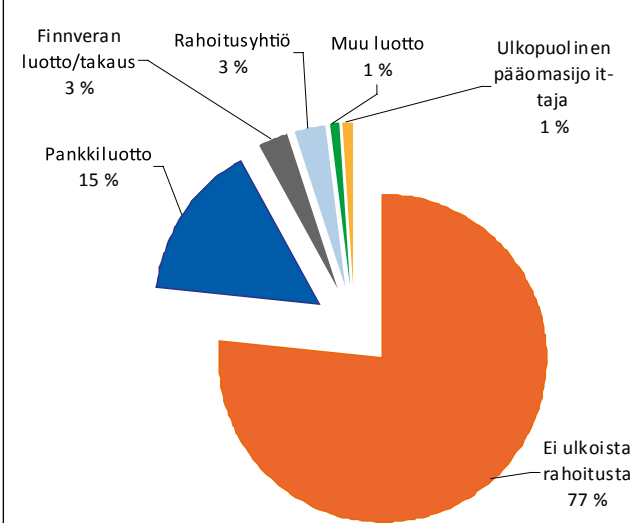
27

Jos yritykseni investoi, rahoitus hoidetaan...

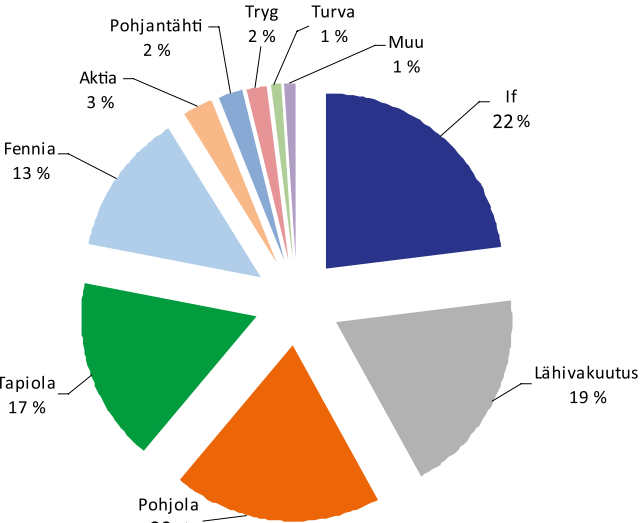
24

Ulkoiden rahoituksen tarve 2012

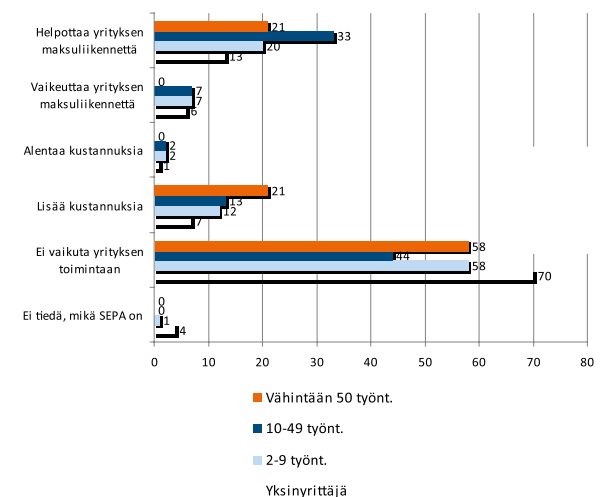
26

Yrityksen ensisijaisesti käyttämä vahinkovakuutusyhtiö

28

Euroopan yhtenäiseen eromaksualueeseen SEPAan (Single European Payments Area) siirtymisen vaikutus eri kokoluokan yrityksille

3.7. Talouden epävarmuus pidentänyt maksuaikoja

Tänä vuonna varsinaissuomalaisilta pk-yrityiltä kysyttiin myös talouden epävarmuuden vaikutuksia yrityksen rahoitukseen. Näyttää siltä, että talouden epävarmuus ei ainakaan vielä vaikuta yritysten rahoitukseen, sillä yli puolet (58 %) vastaajista totesi, ettei talouden epävarmuus ole vaikuttanut hänen yrityksensä rahoitukseen.

Erityisesti pienen kokoluokan yrityksissä oli sitä mieltä, ettei talouden epävarmuudella ole vaikutuksia yrityksen rahoitukseen (67 % yksinyrittäjistä, 55 % 2–9 henkilö työllistävistä yrityksistä ja 51 % 10–49 henkilöä työllistävistä yrityksistä arvioi näin). Sen sijaan vain noin kolmannes (35 %) yli 50 henkilöä työllistävistä yrityksistä oli sitä mieltä, ettei talouden epävarmuus ole vaikuttanut yrityksen rahoitukseen.

Neljännes vastaajista ilmoitti, että talouden epävarmuus on pidentänyt maksuaikoja. Eniten vaikutuksia on ollut 10–49 henkilöä työllistäviin yrityksiin, joissa joka kolmannessa arvioidaan maksuaikojen pidentyneen. Yksinyrittäjien maksuaikoihin talouden epävarmuudella on ollut vähäisimmät vaikutukset, vain joka viidennelle yrittäjälle.

Talouden epävarmuus ei juurikaan ole vaikuttanut rahoituksen kustannuksiin, kun vain kuusi prosenttia pk-yrityksistä arvioi sen nostaneen rahoituksen kustannuksia. Näyttää siltä, etteivät myöskään luottotappiot ole lisääntyneet, eikä ulkoisen rahoituksen saanti ole vaikeutunut varsinaissuomalaisissa pk-yrityksissä, sillä vain viisi prosenttia oli havainnut tällaisia vaikutuksia. Eniten ulkopuolisen rahoituksen saanti on vaikeutunut yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä, joista 15 prosenttia ilmoitti havainneensa vaikutuksia ulkopuolisen rahoituksen saantiin ja joka viides tämän kokoluokan yritys totesi nykyisen taloustilanteen nostaneen rahoituksen kustannuksia.

4. YRITTÄJÄT JA KUNTA

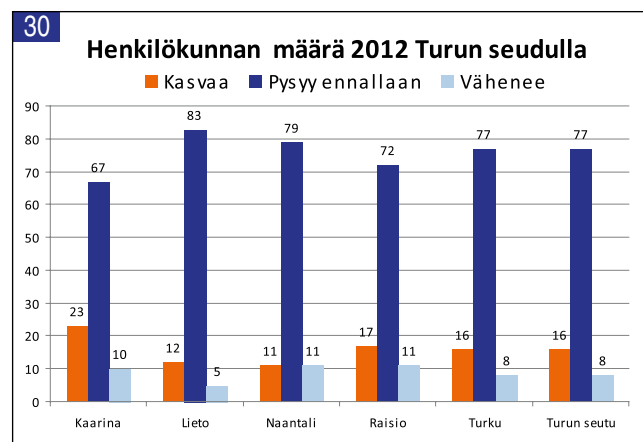
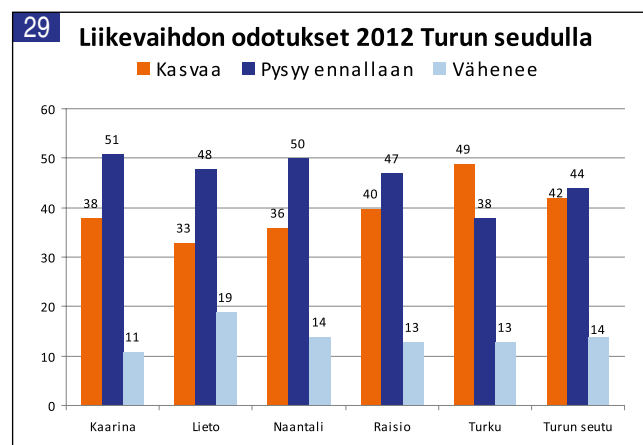
4.1. Vakka-Suomessa vuosi toisensa jälkeen paras yrittäjyysilmapiiri

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa kysyttiin nyt seitsemättä kertaa peräkkäin arvioita yrityksen sijaintikunnan yrittäjyysilmapiiristä. Selvityksen mukaan 51 prosenttia kaikista vastaajista piti oman kuntansa yrittäjyysilmapiiriä

joko hyvänä tai erinomaisena eli sama osuus vastaajista kuin viime vuonna. Tyydyttävänä yrittäjyysilmapiiriä piti 34 prosenttia yrittäjistä (+/- 0 %-yksikköä). Huonona ilmapiiriä piti yhdeksän prosenttia (+1 %-yksikköä) kaikista vastaajista. Internet-kyselyn teknisen sujuvuuden takia vastaajille annetaan myös en osaa sanoa -vaihtoehto. Oman kuntansa yrittäjyysilmapiiriä ei osannut sen mukaan arvioida kuusi prosenttia vastanneista yrittäjistä.

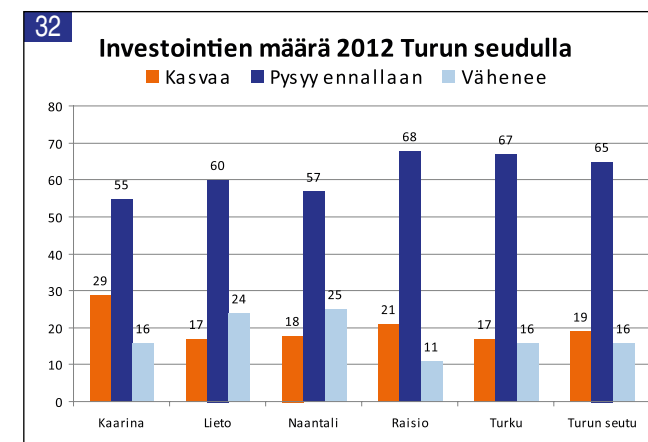
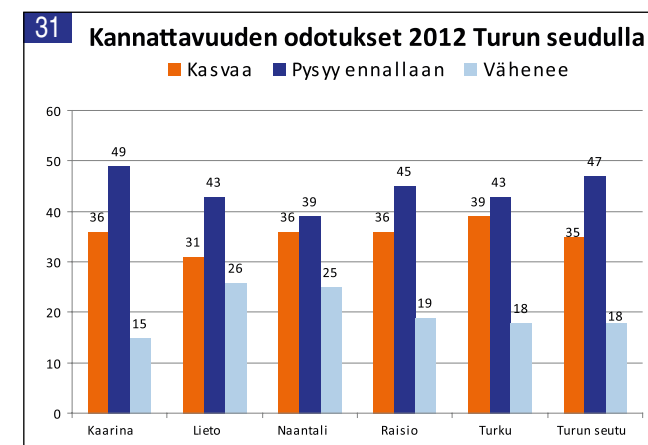
Seutukuntakohtaisessa tarkastelussa muista alueista erottuu yrittäjyysilmapiirin suhteen edelleen positiivisesti Vakka-Suomen alue, joka vuosi toisensa jälkeen saa kiitosta

Tuloksia Turun alueelta

yrittäjyysilmapiiristä alueen yrittäjiltä. Vakka-Suomessa yrittäjyysilmapiiriin on tyytyväisiä entistäkin suurempi joukko vakkasuomalaisia yrittäjiä, sillä 63 prosenttia (+2 %-yksikköä) vastaajista piti sitä hyvänä tai erinomaisena.

Seuraavaksi parhaaksi yrittäjyysilmapiiri arvioitiin tänä vuonna Salon seudulla, jossa vähintään hyvänä yrittäjyysilmapiiriä pitävien osuus vastaa myös koko maakunnan keskiarvoa eli 51 prosenttia. Salon seudulla parannusta edelliseen vuoteen on kaksi prosenttiyksikköä. Tosin myös yrittäjyysilmapiirin arvioi huonoksi neljä prosenttiyksikköä suurempi joukko yrittäjiä tänä vuonna. Myös niiden osuus,

jotka eivät osanneet arvioida yrittäjyysilmapiiriä, kasvoi kahdella prosenttiyksiköllä viime vuoteen verrattuna.

Myös Turun seudulla yrittäjyysilmapiiri on säilynyt hyvänä, vaikka laskua edelliseen vuoteen on kaksi prosenttiyksikköä ja se on ainoa seutukunnista, jolla yrittäjät arvioivat yrittäjyysilmapiirin laskeneen viime vuodesta. Turun seudun yrittäjistä 49 prosenttia pitää edelleen yrittäjyysilmapiiriä vähintään hyvänä ja vain kahdeksan prosenttia huonona. Ainoastaan Vakka-Suomessa on Turun seutua pienempi osuus yrittäjiä, jotka pitävät yrittäjyysilmapiiriä huonona.

Myös Loimaan seudulla vähintään puolet vastaajista piti yrittäjyysilmapiiriä hyvänä tai erinomaisena.

Merkittävin loikka nähtiin tänä vuonna kuitenkin Turunmaalla, jossa viime vuoden pohjalukemista on tultu roimasti ylöspäin. Tänä vuonna 44 prosenttia Turunmaan yrittäjistä arvioi yrittäjyysilmapiirin hyväksi tai erinomaiseksi (+15 %-yksikköä) samalla, kun tyytymättömien määrä on laskenut ainoana seutukuntana koko maakunnassa. Huonona yrittäjyysilmapiiriä pitää Turunmaalla enää 12 prosenttia vastaajista (-8 %-yksikköä).

4.2. Lieto kiri kärkeen yrittäjyysilmapiirivertailussa

Viidestä eniten vastauksia keränneestä kunnasta (Turku, Salo, Raisio, Uusikaupunki ja Kaarina) yrittäjyysilmapiirivertailussa ykköspaikalle nousi tänä vuonna Uusikaupunki, joka viime vuonna oli toisella tilalla. Siellä yrittäjistä 81 prosenttia (+8 %-yksikköä) piti kaupungin yrittäjyysilmapiiriä joko erinomaisena tai hyvänä. Vain 15 prosenttia yrittäjistä pitää Uudenkaupungin yrittäjyysilmapiiriä tyydyttävänä, ja vain neljä prosenttia huonona (eos-vastausten osuus 0 %).

Viime vuoden ykkönen Kaarina on tänä vuonna toisella tilalla, kun yrittäjistä 77 prosenttia arvioi yrittäjyysilmapiirin hyväksi tai erinomaiseksi (-1 %-yksikköä). Kaarinassa 12 prosenttia yrittäjistä pitää ilmapiiriä tyydyttävänä ja kahdeksan prosenttia huonona (eos 3 %).

Selkeästi johtokaksikosta jälkeen jäävät yrittäjyysilmapiirivertailuissa Salo (54 %) ja Raisio (51 %) niiden yrittäjien osuudella, jotka ovat arvioineet yrittäjyysilmapiirin vähintään hyväksi. Turku pitää isojen kuntien osalta peräpäätä. Siellä vain 37 prosenttia (-2 %-yksikköä) piti yrittäjyysilmapiiriä vähintään hyvänä.

Kaikista Varsinais-Suomen kunnista parhaiten menestyi Lieto, jossa yrittäjyysilmapiirin hyväksi tai erinomaiseksi arvioi

peräti 84 % vastanneista (+14 %-yksikköä). Huonona yrittäjyysilmapiiriä piti vain kaksi prosenttia vastaajista (eos 7 %).

Yrittäjien arviot oman kunnan yrittäjyysilmapiiristä*:

	Erinomainen tai hyvä
Lieto	84 %
Uusikaupunki	81 %
Kaarina	77 %
Pöytyä	58 %
Kemiönsaari	54 %
Salo	54 %
Raisio	51 %
Loimaa	41 %
Naantali	40 %
Turku	37 %
Länsi-Turunmaa	35 %

*Arviot niistä kunnista, joista saatiin vähintään 25 vastausta.

4.3. Vakka-Suomessa yrittäjien ja kuntien yhteistyö sujuvinta

Maakuntaennusteessa kysyttiin myös kuntien ja yritysten välisen yhteistyön sujuvuutta. Kaikista vastaajista 37 prosenttia piti yhteistyötä oman kuntansa kanssa vähintäänkin hyvänä (+2 %-yksikköä). Tyydyttävänä yhteistyötä piti 36 prosenttia vastaajista (-2 %-yksikköä). Huonona yhteistyötä piti 16 prosenttia vastaajista (+1 %-yksikköä). Noin joka kymmenes (12 %) yrittäjästä ei osannut vastata tähän kysymykseen.

Seutukuntaakohtaisessa vertailussa parhaat arvot yhteistyöstä sai edellisvuosien tapaan Vakka-Suomi. Vakka-Suomi saa kirkkaasti muita seutukuntia paremmat arviot yhteistyön sujuvuudesta, kun 54 prosenttia alueen yrittäjistä piti yhteistyötä oman kuntansa kanssa joko erinomaisena tai hyvänä (+1 %-yksikköä). Vakka-Suomessa on myös seutukunnista vähiten niitä, jotka pitävät yhteistyötä huonona (13 %/+1 %-yksikköä). Vakka-Suomen veturina on Uusikaupunki, jossa 73 prosenttia yrittäjistä piti kunnan ja yritysten välistä yhteistyötä vähintään hyvänä.

Toiseksi parhaaksi yhteistyön yrittäjien ja kunnan välillä

arvioivat Salon seudun yrittäjät, joista 42 prosenttia pitää yhteistyötä erinomaisena tai hyvänä.

Niiden vastaajien osuus, jotka pitivät kunnan ja yritysten yhteistyötä hyvänä tai erinomaisena nousi viime vuoteen verrattuna kaikissa seutukunnissa Loimaan seutua lukuun ottamatta, missä se säilyi ennallaan (38 %). Loimaan seudulla myös tyytymättömien määrä on lisääntynyt eniten, kuudella prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin. Seutukuntaa vetää alaspäin Loimaa, jossa yritysten yhteistyötä kunnan kanssa pitää hyvänä vain 21 prosenttia ja huonona 23 prosenttia vastaajista.

Turun seudulla arvio yhteistyö sujuvuudesta vastaa viime vuotta.

Haastavana tilanne jatkuu Turunmaalla, jossa yhteistyötä vähintään hyvänä pitävien osuus on tosin noussut ja sitä huonona pitävien osuus laskenut. Siitäkin huolimatta kunnan ja yrittäjien välisen yhteistyön saldoluku jää edelleen viiteen (viime vuonna -17), kun koko Varsinais-Suomessa se on 21.

Lieto on tänä vuonna Turun seudun mallikunta. Se nousee yrittäjien arvioinnin perusteella Turun seudun parhaaksi kunnaksi paitsi kunnan ja yritysten välisen yhteistyön sujuvuudella mitattuna, niin myös kunnan yrittäjyysilmapiirillä, toimitilojen ja tonttien saatavuudella sekä peruspalvelujen toimivuudella mitattuna. Liedossa yhteistyötä pitää erinomaisena tai hyvänä 67 prosenttia yrittäjistä (+13 %-yksikköä). Myös viime vuonna kärkisijaa Turun seudulla pitänyt Kaarina pärjäsi tänäkin vuonna hyvin – se tulee kaikilla mittareilla heti Liedon jälkeen hyvänä kakkosena.

Turun kaupungissa toimivista yrityksistä edelleen vain viidennes (19 %) yrittäjistä koki, että Turun ja yrittäjien välillä yhteistyö toimii joko hyvin tai erinomaisesti. Lisäksi viidennes pitää yhteistyötä vähintäänkin huonona (20 %).

4.4. Salon seudulla maakunnan paras toimitila- ja tonttitilanne

Toimitilojen ja tonttien saatavuudessa alle puolet (43 %) maakunnan yrittäjistä pitää tilannetta vähintäänkin hyvänä, joka kolmas tyydyttävänä (31 %) ja noin joka kymmenes (11 %) huonona. Tilanne on astetta parempi kuin viime vuonna. Edelleen lähes 15 prosenttia yrittäjistä ei osaa vastata tähän kysymykseen, mikä viittaa siihen, ettei heillä ole kokemuksia tonttien tai toimitilojen saatavuudesta.

Seutukunnista yritystonttien ja liike-elämän toimitilojen osalta parhaat edellytykset löytyvät tänä vuonna Salon seudulta, jossa yli puolet (52 %/+11 %-yksikköä) vastaajista piti

tilannetta toimitilojen ja tonttien saatavuudessa vähintään hyvänä ja vain kuusi prosenttia huonona. Seuraavaksi paras tilanne on Vakka-Suomessa, jossa 48 prosenttia vastaajista pitää toimitilojen ja tonttien saatavuutta vähintään hyvänä ja huonoksi sen arvio vain joka kymmenes yrittäjä.

Heikoin tilanne näyttää jatkuvan Turunmaalla, jossa yli neljännes yrittäjistä (27 %) pitää tilannetta huonona. Hyvänä tilannetta pitää kolmannes yrittäjistä (31 %) ja joka neljänellä yrittäjällä ei ole asiasta käsitystä, sillä en osaa sanoa -vastausten määrä oli jälleen seutukunnista korkein (20 %).

Myös Loimaan seudulla toimitila- ja tonttitilanne on heikentynyt viime vuodesta ja vähintään hyvänä sitä pitää 39 prosenttia yrittäjistä. Laskua on eniten koko maakunnassa (-9 %-yksikköä) viime vuoteen verrattuna.

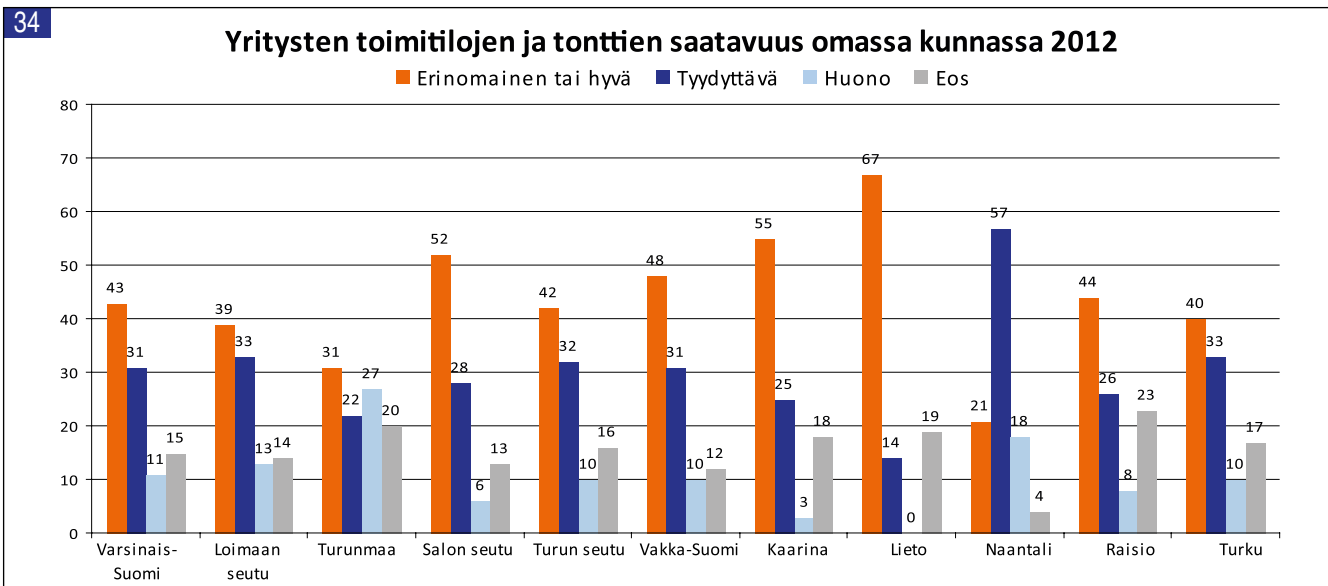
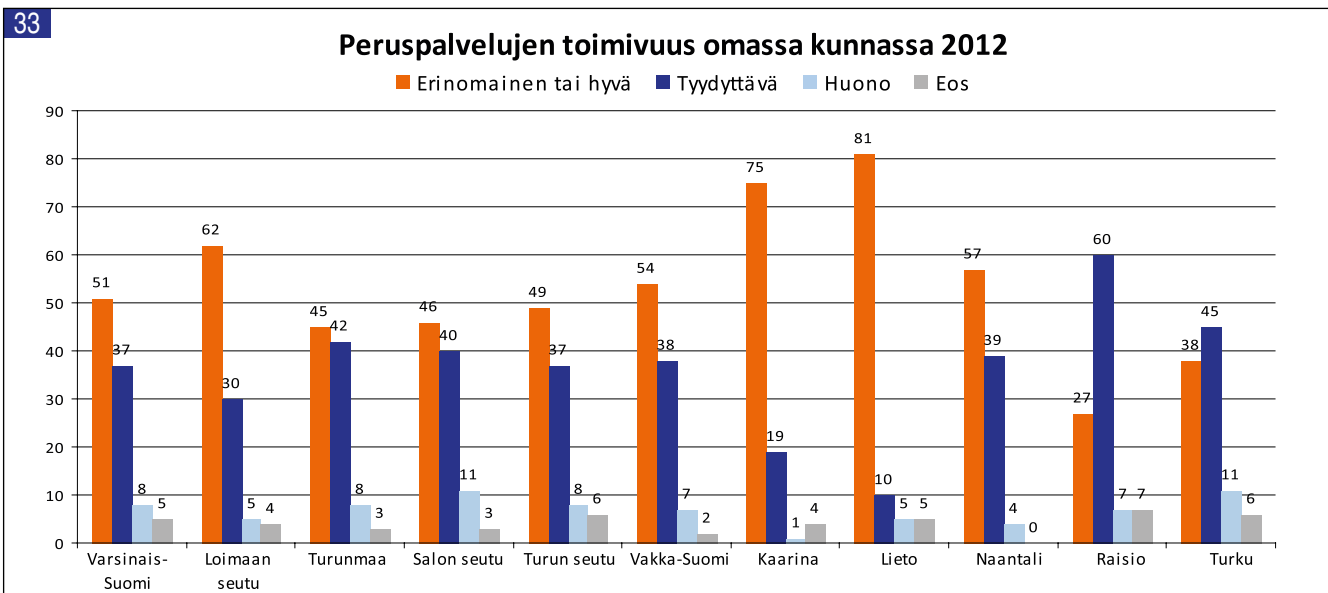
Turun seudulla selkeästi paras tontti- ja toimitilatilanne näyttää olevan Liedossa, jossa 68 prosenttia yrittäjistä arvioi sen hyväksi ja eikä kukaan pitänyt sitä huonona. Heikoimmin asiat ovat toimitilojen ja tonttien osalta Naantalissa, jossa vain viidennes (21 %) yrittäjistä pitää tilannetta hyvänä ja lähes viidennes (18 %) huonona.

Turun tilanne tonttien ja toimitilojen osalta on kohentunut reippaasti, kun 39 prosenttia yrittäjistä pitää tilannetta vähintäänkin hyvänä (+13 %-yksikköä) ja vain joka kymmenes huonona.

4.5. Loimaan seudulla ja Vakka-Suomessa peruspalvelut parhaassa hoidossa

Runsas puolet (51 %) yrittäjistä on tyytyväisiä kuntansa peruspalveluihin. Tyytyväisyys on kasvanut viime vuodesta viidellä prosenttiyksiköllä. Peruspalvelujen tasoa tyydyttävänä pitää 37 prosenttia vastaajista ja vain kahdeksan prosenttia vastaajista pitää oman kuntansa palveluja huonona.

Seutukuntien välisessä vertailussa parhaiten peruspalvelut näyttävät olevan kunnossa viime vuonna niin ikään parhaat arvostelut saaneissa seutukunnissa Loimaalla ja Vakka-Suomessa. Kärkisija on tänä vuonna Loimaan seudulla, jossa 62 prosenttia yrittäjistä piti peruspalveluita vähintään hyvinä (+7 %-yksikköä). Viime vuoden ykkönen Vakka-Suomi oli tänä vuonna toisena. Siellä 54 prosenttia yrittäjistä arvosti peruspalvelujen tason vähintään hyväksi (-2 %-yksikköä). Seutukunnista heikoimmin menestyi Turunmaa, jossa yrittäjät ovat kuitenkin arvioineet peruspalvelut viimevuotista paremmiksi, kun viime vuonna peruspalveluiden toimivuuden saama negatiivinen saldoluku -8 on tänä vuonna selkeästi plussalla eli 3.

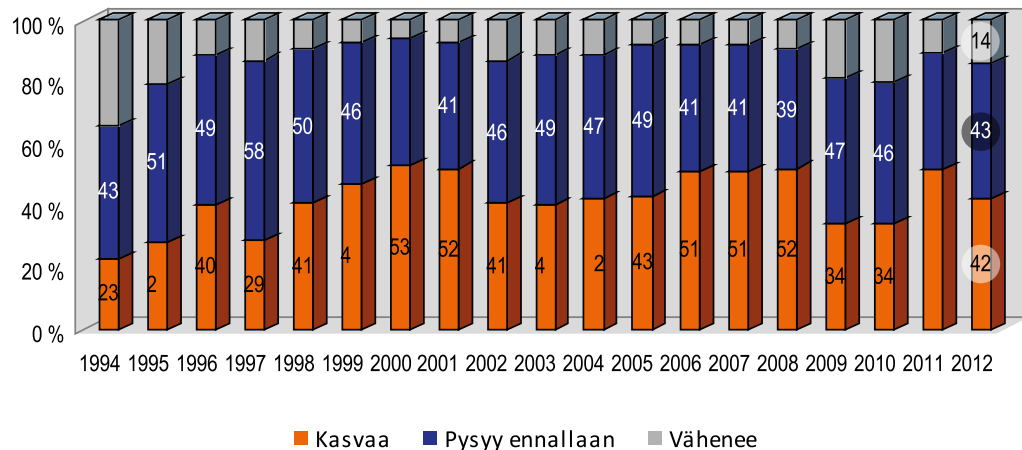

Varsinais-Suomen kunnista parhaiksi peruspalvelutilanne on yrittäjien keskuudessa arvioitu Liedossa ja Kaarinassa. Liedossa peruspalveluja piti erinomaisena tai hyvänä 79 prosenttia yrittäjistä (+9 %-yksikköä) ja Kaarinassa 76 prosenttia yrittäjistä (+13 %-yksikköä).

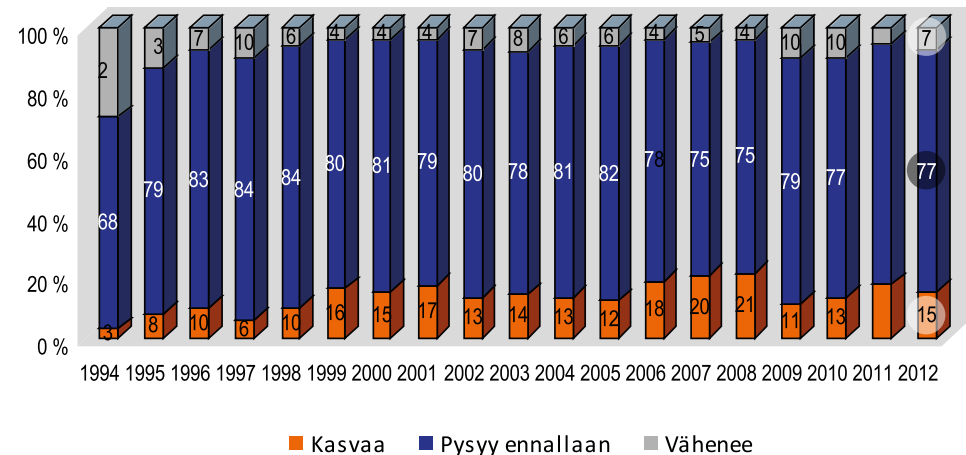
Peruspalvelujen toimivuudesta heikoimmat arviot sai Turku, jossa peruspalveluja piti hyvänä 37 prosenttia vastaajista (+5 %-yksikköä) ja huonona 12 prosenttia vastaajista (-1 %-yksikköä).

Varsinaissuomalaisten yritysten kehitysodotukset vuosina 1994–2012

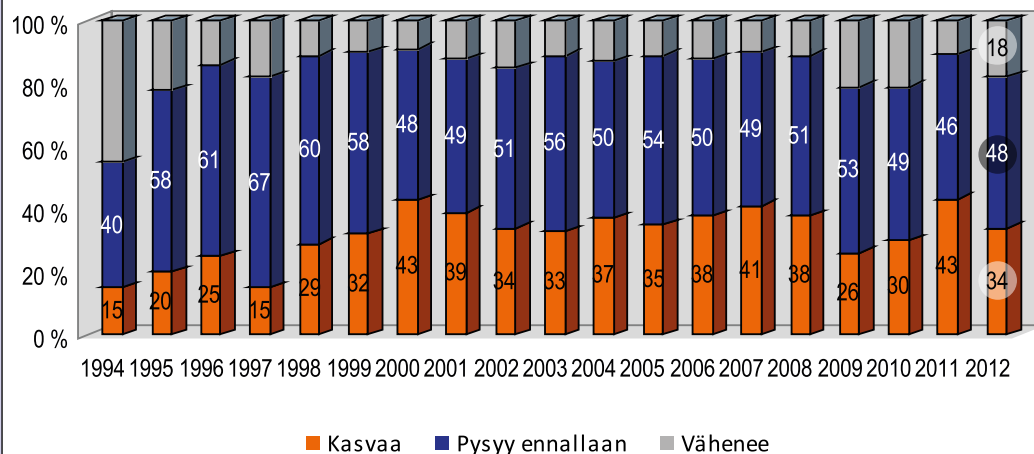
Liikevaihdon odotukset vuosille 1994–2012

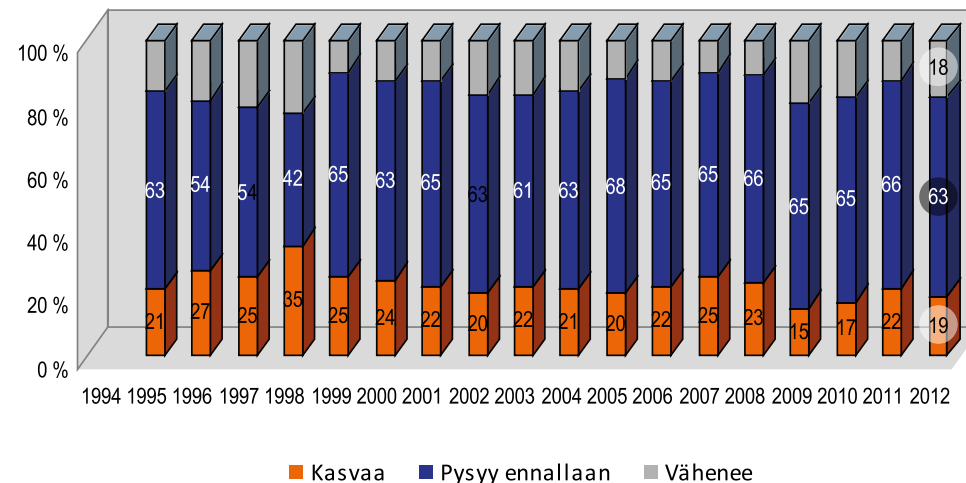
Arvio henkilökunnan määrästä 1994–2012

Kannattavuuden odotukset 1994–2012

Arvio investointien määrästä 1995–2012

Varsinais-Suomen Osuuspankit

Varsinais-Suomen Yrittäjät